38/1

E. LEVI
Stanza III
Scaff. B. Palch. 9. I. 42

GIRARDI, M.

50 fr.

III sotto 1

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30502457

DE UVA URSINA
EJUSQUE, ET AQUÆ CALCIS
VI LITHONTHRYPTICA
NOVÆ
ANIMADVERSIONES, EXPERIMENTA, OBSERVATIONES

MICHAELIS GIRARDI

MED. PHYS.

PATAVII MDCCLXIV.

Typis Conzatti Super. permiſſu.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

AMPLISSIMO VIRO

SENATORI PRÆSTANTISSIMO

LEONARDO VENERIO

MICHAEL GIRARDI.

F.

QUod jamdiu ſummopere optaveram, id gaudeo nunc mihi denique contigiſſe. Lætor obſequium reveren-

tiamque erga Te *meam me, dum ea quæ attente obſervavi publici juris facerem, in publicum proferre poſſe.* His *in legendis ne* Te *pigeat obſecro.* Tractat Fabrilia Faber; Medicus *Experimenta, Obſervationes. Hæ Medicinam crearunt; illa, firmis fundamentis innixa, confirmarunt, auxeruntque. Ægris perniciosius nihil, quam Naturæ loquenti hypotheſes anteponi. Arti quantum detrimentum inferant ii, qui ad ſcribendum non veritatis amore,*

ſed

ſed animi affectibus, novitatis, gloriæque deſiderio adducuntur, illis nimis apertum eſt, qui quotidie in Hippocraticis demonſtrandis præceptis inſudant, algentque. Hinc Medicinæ decrementum, confuſio. Quas ego Tibi, SENATOR PRÆSTANTISSIME *Obſervationes exhibeo, e puro veritatis fonte erutæ ſunt, præterque veritatem nihil invenies.* De Uvæ Urſinæ, ac Calcis Aquæ *experimentis, hoc certum eſt: millies pericula maximo cum labore,*

& patientia inivi, antequam fir-mi quid ſtatuerem, vulgaremque. In his aliquid novi ineſt, quod ne alicui, maximeque illis, qui calculo laborant, profuturum ſit, prorſus non dubito. Londinenſes, Batavi, Edimburgenſes, Germani *nunc* Stepheniano *remedio* Aquam Calcis *pro lithiaſi longe anteponunt, comendantque. Quid meis in Experimentis viſum ſit mihi, aperte patebit. Abſit, ne aliquis me aliorum inventa deſiderio deprimendi, hæc confeciſſe credat. Hoc*

lon-

longe ab ingenio meo moribuſque abhorret. Non auderem, AMPLISSIME VIR, *hæc glorioſiſſimo Nomini tuo inſcribere, ſi quid his pagellis ineſſet contrarium veritati, cujus Ipſe es amantiſſimus. Maximi ſunt tua Nobilitas, ac Bona facienda; ſed nihili ſi iſta cum animi tui dotibus conferamus. Actionum tuarum famà percrebuit, quæ non delebitur unquam, eo quod illis tuus eſt animus major. Litteris Te delectari ſatis apertum eſt omnibus, mihique præſertim, qui haud ſemel*

*tuum de difficillimis rebus judicium ſapienter prolatum ſumma cum voluptate audivi. Qua de cauſa Libellus hic, quo incultior, eo magis indiget præſidio ac patrocinio tuo; ſatis tutus a Criticorum obtrectatione futurus, ubi a Te benevole amanterque excipiatur. Pro magnitudine beneficiorum tuorum, quæ mihi ſæpius contuliſti, cum pares reddere grates non poſſim, id Tibi ſaltem ex animo tribuo, quod So-*crati (Seneca de benef. lib. 1.

Cap. VIII.) Æſchines *pro beneficiis acceptis tribuerat olim. Grati animi mei obſecro Te obteſtorque, ſaltem hoc teſtimonium accipe. Faxit Deus, ut ad Patriæ ornamentum ſubſidiumque, ad amicorum gaudium, ad tuorum omnium auxilium, & gloriam, diu incolumis vivas. Vale.*

Patavii. Kal. Novemb.
MDCCLXIV.

ELENCHUS CAPITUM.

CAP. I.

DE *Uva Urſi.* Pag. 11

CAP. II.

De Uvæ Urſinæ Analyſi Chymica. 24

CAP. III.

De vi lithontbryptica liquoris Uvæ Urſinæ. 36

CAP. IV.

Obſervationes Uvæ Urſinæ. 97

DE UVA URSI

CAPUT I.

HAud alienum ab inſtituto meo fore arbitror, dum de *Uvæ Urſi* præſtantia obſervationes conſcribo, nonnulla imprimis, quæ ad hanc recte pertinent, antequam ad illarum deſcriptionem deveniam, attingere. *Præcl. A. de Haen* in Univerſitate *Vindobonenſi* primarius Profeſſor, omnium primus, quod ſciam, ex conſilio cel.

Ar-

Archiatri *L. B. Van-Swieteni* Lithonthrypticam vim *Uvæ Urſinæ Rat. Med.* pluribus in locis, cum obſervationibus vulgavit. Planta hæc deſcribitur verbis Clar. *Lucæ Mislei Rat. Med. par.* II. *cap.* XII. quibus & nos utimur, additis cæteroquin animadverſionibus, ne noſtræ Regionis homines, rei ſimilitudine decepti, vaccinium pro *Uva Urſina* colligant.

Uva Urſi, inquit *Mislei*, Ἀρκτοςάφυλος. Tournefort. Inſtit. Rei Herb. Tab. 370. *Eſt ex mente Cel. Linnæi Arbuti ſpecies, nempe Arbutus caulibus procumbentibus foliis integerrimis.* Linn. Spe. Plant. Tab. I. 395.

Num.

Num. 4. Johannis Bauhini *Hiſtoria Plantarum univerſalis Tom.* 1. *Lib.* 5. *cap.* 8. *pag.* 523. *optimam dat iconem, ſed deſcriptionem minus accuratam*. Galeni *deſcriptio videtur convenientiſſima lib.* 7. *cap.* 4. κατὰ τόπȣς. *Frutex eſt humi repens, locis paucis frigidiſſimis, iiſque potiſſimum creſcens, quos perpetuæ nives tegant;* paucis *dico: nam mihi multos altos Montes conſcendenti, non niſi in binis hactenus conſpectus eſt: in* Auſtriâ *quidem, in* Alpe Gans *vulgo nuncupata, quinque Leucis ab* Auſtriæ Neapoli *ſita; in* Styria *vero in* Alpibus nivalibus *dictis, ſex Leucis a* Cellis Marianis *remotis, ubi* in-

inter perpetuas nives copioſius legitur. Caules huic Frutici reptantes, cortex rufeſcens, folia conferta, oblonga, ovata, integra, carnoſa. Flores monopetali, ovales, baſi planiuſcula, ore quinquefido: laciniis obtuſis, revolutis, parvis. Fructus & bacca ſubrotunda, ceraſo minori ſimilis, rubra, ſeminibus quinque oſſeis, planiuſculis fœta. Planta perpetim viret; fructus altero anno matureſcit. Totus hic frutex, præſertim cortex & folia amarum adſtringentemque habet ſaporem fere ut Peruvianus cortex. Cæterum in colligenda hac Planta attentus ſit oportet Rhizotomus, ne Vitem idæam, *ſeu*

Myr-

Myrtillos rubros, *pro* Uva Urſina *colligat: ita enim hæ binæ Plantæ, ut ovum ovo, ſibi ſimiles videntur; niſi ſyſtematicus Botanicus eaſdem ſemper diſtinguere novit. Differentia tamen hæc eſt:* Uva Urſi *florem habet decem ſtaminibus;* Vitis idæa *non niſi octo præditum.* Uvæ Urſi *Baccæ non niſi quinque habent ſemina*, Vaccinium, *ſive* Vitis idæa, *viginti ſæpe.*

Hæc deſcriptio tametſi omnibus longe antecellat, his tamen in noſtris Regionibus quaſdam exceptiones admittit. Hic *Uva Urſi* non ſolum *locis paucis frigidiſſimis, iiſque potiſſimum, quos perpetuæ nives tegant, creſcit;* ſed per omnes Bena-

ci

ci ripas, ut nuperrime mihi videre contigit, perpetim viret, ubi aut raro, aut nunquam nives, & glacies conſpiciuntur. In Montibus *Dalco*, *Muiz*, *Ranz*, *Limoni*, qui Pagus *Riperiæ* extremus audit prope *Tirolim*, copioſiſſime legitur. In *Monte Vil* haud nuſquam quoque ineſt, & creſcit una cum *Rhododendro foliis ciliatis nudis, corollis infundibuliformibus. Lin. ſpe. Plant. Tom.* 1. 392. *num.* 3. quod perperam ejuſdem folia a *Jacobo Zanonio in Rario. ſtirpi.* Hiſ. *ampliata Tab.* 178. pro illis *Uvæ Urſi* delineantur. In *Tremoſinis Montibus*, qui parum a planitie extolluntur, tam copioſe

vi-

viridefcit, ut totam, ſi poſſent, excerperent Ruſtici, eo quia una cum *Erica antheris bicornibus incluſis, corollis inæqualibus campanulatis mediocribus, foliis oppoſitis ſagittatis* (*Linn. Spec. Plant. pag.* 352.) oriatur, ex qua bovum ſtrata parant, ſeorſum hanc ab *Uva Urſi*, quæ hac in re haud inſervit, fruſtra colligere ſtudent. At nimis longior eſſem, ſi Montes omnes numerare vellem, in quibus Planta hæc invenitur: ſufficiat, quod raro *Riperiæ* Montes abſque hac arbuti ſpecie videre evenit.

Quod ad Plantas attinet, hæc attendenda ſunt. *Vaccinium* imprimis, quod

apud Cel. *Linn. Spec. Plant. pag.* 351. *num.* x. ſic deffinitur *racemis terminalibus nutantibus foliis obovatis, revolutis, integerrimis, ſubtus punctatis* ut plurimum, ut *Uva Urſi* haud craſſeſcit. Quædam ejus folia majora, quædam minora, ac tam minuta habet, ut recte irregularia vocare poſſimus. Racemi Uvæ in modum, ex pluribus acinis rubris, qui ſub tenui cute humorem habent, ſunt conglobati: horum ſemina parva ſunt; illaque ficuum æmulantur: quantitas vero perſæpe variatur. Locis quæ nuperrime indicavi, difficile invenitur; ſaltem ego pauciſſimis in montibus vidi.

Uva Urſi æqualia ſemper habet folia, ſi ea, quæ ad maturitatem non pervenerunt, demamus. Baccæ, quæ ad inſtar malorum ex Arbuſto pendent, rubeſcunt, gaudentque pulpa. *Semina*, quod Mislei *non niſi quinque habere* aſſerit; mihi inter fructus millenos, quos patientiſſime aperui, diligenterque conſpexi, crebro videnda occurrerunt *6.* 7. aut octo, quandoque ter, quatuorve, hoc habito reſpectu, quod ſi numerum quinque, aut ſex (ut plerumque inveniuntur) excedant, gracileſcunt ut plurimum, ſin minus, augentur. Oſſa, ſive ſemina figuram in ſua naturali ſede peponum

habent, ſi disjungantur, ſemilunares ſunt, ac magnitudine pene tritici granis æquiparantur.

Ex iis quæ hactenus dicta ſunt, inficiabitur nemo, ſummum inter has Plantas intereſſe diſcrimen. Si conferamus ambas, quis primo intuitu ex foliorum diſſimilitudine, Plantarumque craſſitie *Vaccinium*, ſive *Vitim Idæam* ab *Uva Urſi* non dignoſcat? Porro quis ex ſumma fructuum diverſitate, ſcilicet ex racemis *Vaccinii* primum, deinde ex acinorum humore, aut baccarum *Uvæ Urſinæ* pulpa unam ab altera non ſecernat? Quis tandem ex evidentiſſima ſeminum differentia, his in

col-

colligendis falli poſſit ? Tanta eſt hic varietas tantumque diſcrimen, ut non ſolum hæ duæ Plantæ, ut *ovum ovo, ſibi ſimiles ſint*, ſed impoſſibile videatur, ut *Rhizotomi Vitem Idæam ſeu mirtillos rubros pro Uva Urſina colligant*.

Ut omnibus tamen melius innoteſcant varietates, quæ inter *Vaccinium* & *Uvam Urſi* interſunt, harum Plantarum ad libri calcem Icones dedi. Flores ibi, fructus, ſemina, ut ſeorſum delinearentur, ne ullus dubitationis locus ſupereſſet, curavi. Diſcrimen, quod hic animadvertimus, fortaſſe haud omnibus in Regionibus eſt admittendum. *Non omnis fert omnia Tellus*.

Hic ſegetes, illic veniunt felicius Uvæ:
Arborei fætus alibi atque injuſſa vireſcunt
Gramina, nonne vides croceos ut Tmolus odores,
India mittit ebur, molles ſua thura ſabæi?
At calybes nudi ferrum, viroſaque Pontus
Caſtorea, Eliadum palmas Epiros equarum?
Continuo has leges, æternaque fœdera certis
Impoſuit natura locis. Virg. Georg. lib. I. verſ. 54.

Ad tollendas quaſdam nonnullo-

rum

rum dubitationes, hæc abſolute animadvertenda exiſtimavi. Perperam agitur de remediis, ſi haud recte noſcuntur; utinam illa Agyrtis, quæ quotidie ægris præſcribunt, noſcerentur. Sed qua vi polleat *Uva Urſina*, ac quæ nobis viſa ſunt, nunc deſcribamus.

DE UVÆ URSINÆ Analyſi Chymica.

CAP. II.

ANtequam de Analyſi *Uvæ Urſinæ* quidquam proferam, hæc imprimis animadvertenda ſunt. Cum in experimentis quandoque *Uvam Urſi* ſuum prorſus edere effectum animadvertiſſem, peculiariterque hoc in præclariſſimo illo Viro, de quo prima in obſervatione eſt ſermo, adnotaſſem, hanc in rem mihi eſſe inquirendum exiſtimavi. Experimentis

ſæpius inde repetitis, ac diligenti perſcrutatione a loco, & tempore, quo Planta collecta eſt, rem ex toto pendere edoctus ſum. Varietatem hanc prę cæteris animadvertit *Boer. in Elem. Chym. Tom.* II. *in Prolegom.* his verbis *ſuccos Plantæ ejuſdem vario tempore, valde diverſos haberi, adeo ut quidem vix iidem appareant, ſive colorem lubet ſpectare, ſive odorem, ſive ſaporem; ne vires recenſeam ſingulares, quæ etiam in crudis, maturiſque adeo differunt, ut nullo modo comparari queant .... Eo etiam liceat referre varietatem, quæ diverſitate terræ nutricis accidit. Ita nimirum montanis orta lo-*

cis

cis, *aut umido paluſtri ſolo progna-ta*, *miris modis differunt*. Indeque optime concludit Auctor: Quare *ea-dem operatio iiſdem quoque de Plan-tis diverſa prorſus aliis tempeſtati-bus elicit*. Hæc magni res eſt mo-menti, maximeque attendenda. Non raro ad orcum quædam deprimun-tur remedia, cum re vera adhibita diligenti obſervatione, ad ſidera tol-lenda ſunt. Merito *Cel. Störck* ad errores vitandos de *Cicuta* iconem in ſuo ſupplemento tradidit, ibique extractum *non ubique juxta ſuam mentem parari*, ideoque jure neque ab adverſariis effectus laudatos in-veniri conqueſtus eſt. Quamquam

hic

hic non habeamus, unde *Cicutariam* virtutem confirmemus, hoc tamen verum eſt, male aliquod damnari remedium, ſi præter Auctoris mentem adhibeatur. Sed ad nos. *Uva Urſi*, dum floreſcit aut paulo poſt, eſt carpenda, ſcilicet tempore veris, ad menſis Maji finem, aut incipiente Junio. Ardente Sirio, aut Autumnali tempore paucos humores, ac minori activitate præditos habet. Hic præ ceteris optima eſt quæ locis ſoli expoſitis naſcitur, & potiſſimum quæ in *Montibus Tremoſinis* ſeritur; quæ in Vallibus lociſque opacis colligitur, eſt abiicienda. Quam meis in experimentis adhi-

bui, congruis in locis, tempore opportuno carpta fuit, ideoque ſuis effectibus carere nunquam vidi. igitur ex hac ipſa en Analyſim.

Uva Urſi in umbra exſiccata ad pondus librarum trium, luto obductam retortam fere ad colum uſque implevi. Huic cornuto vitreo, furno arenæ commiſſo, latiſſimum excipulum, accurate connexis commiſſuris agglutinavi. Sic paratis rebus diſtillationem gradibus ignis haud majoribus, quam 212. inſtitui. Aqua, quæ primum prodiit liquida, paululum odora, ac acidula erat: ignem ſemper eodem in gradu ſervavi, donec aquæ color ex albo in ſubru-

brum

brum mutaretur. Tunc excipulum e cornu retortæ ablato, aquam effudi, quæ circiter *Uvæ Urſinæ* ſexta pars erat, ac ſeorſum ſervavi. Dein recte excipulo agglutinato gradus ignis ſenſim auxi, quandiu humor hic ſubruber, acidus, aliquid empireumatis olens, adſcenderat, quem rurſus effuſum, puro vitro retinui. Liquoris hujus quantitas ante dicta minor erat, ſcilicet haud major ℥. iv. Hinc cum ignis gradus augerem, ſervaremque pariter, liquor ruber, maxime acidus, ſumme penetrans empyreumatis fetorem exhalans una cum oleo rubro tenui egrediebatur. Utriuſque pondus paulo

mi-

minus ſuperiori erat, atque ut de ſuperioribus liquoribus, ſic & de hoc ipſo actum fuit. Tandem ignem vehementiſſime intendi, quantum retorta ferre poterat, ac ſic fumo denſo aſcendente oleum ſpiſſum, nigrum, tenax prodiit. Ubique ad latera recipientis in maculis rubro-nigris ſal volatile, oleoſum, quod poſtea alcalinum eſſe cognovi; adeſſe apertiſſime conſpiciebatur. Denique ad extremum calore aucto cum ſuppreſſionis igne, aliquid adhuc olei nigerrimi, ponderoſi, picem æmulantis obtinui. Quantitas vero Olei omnibus his diſtillationibus egreſſi, univerſam ferme quantitatem liquoris

æqua-

æquabat, ex quo evidentiſſime conſtat, Plantam hanc multo oleo præditam eſſe, quod & magis apparet cum tempore Autumnali, aut Hyemali colligitur.

Sic quod humoris ſpirituoſi, ſalini, ac oleoſi, ſumma ac perenni ignis vi *Uva Urſina* inerat extractum, quod in retorta ſupererat, eduxi. Scobs, ſive carbo nigricans levis, inſipidus erat. Maſſa hæc omnis, quæ pondere minor erat libræ unius, parva pruna adjecta, levi adflatu, tota in ignem lucentem incendebatur. Sic quod nigrum erat in inſipidos albos cineres brevi temporis ſpatio converſum, haud multum

ſalis alcalini ope lixivi dedit.

Liquores, quos eduxeram, dum illos in vaſis vitreis ſervarem, ad latera oleoſam cruſtam depoſuere, & acidiores evaſere. Si per duos treſve menſes in vaſis detinentur bene patulis, ſal volatile ſpirituoſum, atque acre avolat, nec prȩter nigrum oleum quidquam remanet. Merito igitur liquores ii, quibus ſimul ſociatis noſtris in experimentis utimur volatilibus, acidis, ſalibus, oleoſis prȩditi ſunt. Hinc animadvertendum, quod pro experimentis conficiendis, poſt abſolutam Analyſim liquorem ab oleo ſegregavi; nam haud eadem pollere virtute, dum

ſeor-

ſeorſum liquores compararem, inveni. Fortaſſe in triplicata excipuli ablatione multum ſalis acidi ac volatilis avolat, quod maxime in diſſolvendis calculis præſtare extra dubium eſt.

Hac in Analyſi conficienda, cum ad propoſitum meum parum conferre autumarem, haud multum de minutiſſimis quantitatibus ſollicitus fui, cum revera hæ mihi potius nimiæ ſubtilitates, quam utilitates videantur. Hinc tamen diligentiſſimas aliorum obſervationes non damno, immo maximopere *Geofrojanas Analyſes*, ac pręcipue quæ *de affinitatibus Chimicis vegetantium* nuperrime

Philippus de Limburg ſcripſerat, laudo admirorque. Verum quiſque incaſſum laborat, ſi ignis ope Plantarum inſitas a natura proprietates educere putat. *Boer. inquit loc. cit. Longe abeſt ut Chimiſtæ operationibus ſuis ſeparare queant ſemper præſtantes vires, quas natura proprias alicui Plantæ impertiit: quum eaſdem ſuis artifitiis ſæpe numero, immo plerumque, valde immutent, quin & in contrarias prorſus convertant.* Ad hanc Chymicam Analyſim conficiendam me tantummodo impulit animus meus, ut viderem, an quid in liquoribus *Uvæ Urſinæ* boni adverſus lithonthrypticos mor-

bos

bos ineſſet. Quid tamen præſtent, quæ ſequuntur, experimenta evidentiſſime palam facient.

EXPERIMENTA
De vi Lithonthryptica Liquoris
UVÆ URSINÆ
CAP. III.
SECTIO I.

CUm ſæpius animadvertiſſem ea, quæ ſua in introductione Præclariſſimus *Stephanus Hales* in experimentorum ſuper calculis collectione his verbis docuerat; *la grande délicateſſe de nos viſcères d' une part, & de l' autre la dureté exceſſive de la plupart de calculs, ne ſont que*

trop

trop ſentir, que le mal eſt ſans reſſource; car aprés avoir eſſayé toutes les préparations chymiques qu'on peut imaginer, on a trouvè que ni les alkalis, ni les acides, ni les ſels neutres, ni enfin les menſtrués ſalins, ſulphureux, ſavoneux, ne faiſoient aucun effet ſur ces concrètions; l'eſprit de nitre qui eſt trop corroſif, ètant le ſeul corps qui juſqu' ici ait pû diſſoudre effectivement ces ſortes de concrètions. Et alibi experimento quinto cap. 3. *pour les calculs qui ſont durs, comme il n'y a que l'eau forte qui les puiſſe diſſoudre, on ne doit pas ſe flatter de trouver un menſtrué convenable.* Cum hæc

igitur animadverterem, mihi in mentem conſtanter hæſit, aliquid quærere, quod huic ſæviſſimo morbo opponeretur. Hinc cum ex pluries repetita Analyſi Chymica *Uvæ Urſinæ* Liquoris haud parvam quantitatem collegiſſem, an Calculos Liquor hic ſolveret, perquirere conſultum duxi. Experimenta hujuſmodi, quæ a Cel. Viris huc uſque habita ſunt, ut plurimum habita ſunt in caloris gradibus, qui calorem humani corporis æquarent. Ego autem, cum eſſet æſtas, ſolis calori vaſa vitrea, bene occluſa, in quibus menſtrua, & calculi continebantur, expoſui, caloris adnotans gradus per *Fahren-*

hetii

betii Thermometrum, quod ligno appenſum una cum vitreis appoſueram.

Quintuplicem differentiam in Calculorum diſtinctione, ut omnium optimam, ſequor *Vincentii Menghini*, quæ in actis *Academiæ Inſtituti Bononienſis* extat, *Op.* 1. *pag.* 3. Ille enim *alios marmoreos*, *alios lateritios*, *Tophaceos alios*, *alios gypſeos*, *alios denique arenarios* calculos vocat. Nos quoque ita noſtros denominabimus, ut clarius pateat, quibus in calculis capta experimenta ſint, quæ ſequuntur.

I. Die xxii. Junii anno 1764. Calculum humanum Fuſco-rubrum,

lateritium pondere gran. VI. in *Uvæ Urſinæ* liquore poſui. Vitrum, quo continebatur, attente adſpiciens poſtea, mox bullas aereas emittere Calculum ſumma cum voluptate vidi: Duodecim inde circiter tranſactis oris illum muco quodam nigro ſe texiſſe apertiſſime conſpiciebatur. Mucus hic ſemper aderat, tametſi Liquorem aliis rebus miſcerem, antequam Calculi diſſolverentur. Poſt tres dies Calculum librans, quatuor decreviſſe grana inveni, & quod ex eo remanſerat, levi digitorum affrictu, in pulverem redegi. Hoc inde pluries, eodem ſemper cum eventu refectum fuit.

Ther-

Thermometrum Soli expoſitum 106. gradus, alterum quod in Cubiculo habebam 80.$\frac{5}{8}$ monſtrabat. Qua deſſignatione primi, & ulterius, quotieſcumque infra utar, id quod nunc dixi, intelligatur.

His in Experimentis qui caloris gradum attente ponderabit, ſententiam Præcl. *Haenii Rat. Med.* Par. 11. cap. x. expoſitam, ſcilicet *quod aeris calor ſæpe tranſcendat humanum*, hac quoque in noſtra Regione apertiſſime confirmatam videbit. Hinc animadvertendum, me tantummodo majores Thermometri acceſſiones deſcribere; nam quiſque ſummo mane, veſpere, ac tempore no-

ctis

ctis varium caloris gradum eſſe per ſe novit.

II. Die prima Julii Calculus gypſeus fuſcus pond. gr. 7. in æquali quantitate Liquoris, & admixtæ aquæ fontis imponebatur. Die 5. ejuſdem menſis abſoluta, dum ponderarem illum, vix quattuor eſſe gr. inveni.

Prima, & ſecunda die Thermometrum primum $105\frac{3}{4}$ gr. Alterum $79\frac{1}{2}$ oſtendebat. Aliis diebus cum Sol nubibus obumbraretur, Thermom. pr. haud expoſui: alterum $74\frac{1}{8}$ gr. monſtrabat.

III. Eadem die periculum inivi cum ℥. 1. aquæ fontis, ac ℥. 5. Liquoris, immittens hanc in miſcelam

Cal-

Calculum album gypſeum pond. gr. 12. Quinque tranſactis inde diebus gr. duo cum dimidio decreverat.

IV. Aliud eodem tempore experimentum feci. In fontis aqua paucas Liquoris guttas infudi ſic ut colore citrino imbuta videretur. Hac in aqua Calculum tophaceum album pond. gr. 13. injeci. Tempore quod nuperrime indicavi abſoluto, Calculum tria pondere grana amiſiſſe reperi.

V. Cum experimenta hæc vaſis ſubere optimo ſicciſſimo, ac papyro occluſis acta ſint, Calculus Lateritius, die tertia Julii etiam in vaſe bene patulo Liquoris pleno demittebatur.

Pri-

Prima die bullas aereas emiſit, ac muco jam indicato obtegebatur. At illum poſt duodecim dies ponderans, cum Liquor imminutus, denſiorque conſpiceretur, duo tantum decreviſſe gr. inveni.

Hęc obſervatio confirmat ea, quæ de excipuli a cornu retortæ ablatione in Analyſi Chymica dicta ſunt.

His interea experimentis, millies innovatis, præter omnem dubitationem, vi Liquoris *Uvæ Urſinæ* lithonthryptica, evidentiſſime confirmata; videamus nunc, ſi cum nonnullis Liquoribus Animalibus eadem præſtet.

EX-

EXPERIMENTA
CUM
UVÆ URSINÆ
Liquore, nonnulliſque Liquoribus Animalibus.

SECTIO II.

VI. PRimum periculum inivi cum urina. Die 9. menſis antediĉti Calculum marmoreum fuſcum pond. gr. 8. in æquali quantitate Liquoris, & Urinæ ſimul admixtæ collocavi. Quod de muco ſuperioribus in experimentis diĉtum fuit, id pariter in hoc ipſo præcipue evenerat.

Cal-

Calculus inde poſt tres dies non niſi 4. cum dimidio gr. pendebat.

Thermometrum primum 106 $\frac{1}{2}$ alterum 80 $\frac{1}{2}$ gr. oſtendebat.

VII. In aqua, urina, & Liquore ſimul admixtis cum eadem die Calculum gr. 9. pariter marmoreum fuſco-rubrum poſuiſſem, tribus diebus granis duobus cum dimidio decrevit.

Hæc obſervatio maximi eſt momenti, maximeque a Clinicis animadvertenda. In Sectione ſequenti evidentiſſime monſtrabimus humorem ita dilutum, tuto poſse, & abſque damni timore in veſicam injici Calculos ibi inhærentes diſſolvendi gratia.

Ab

Ab *Haleſio* aliud excogitatum fuit menſtruum pro injectione in experimento tertio ſui Tractatus *Recueil d' Experiences ſur la Pierre*, at pro nimia aciditate haud uſum in hominibus commendavit, cum hujus in Brutis damna animadvertiſset. Cum *Calcis Aqua* plurima in Canibus experimenta a Cel. *Browne Langrish* acta fuere ſuo in Opuſculo *Experiences de Medicine ſur des animaux*: ſed quod fortaſse ſolveretur *Uvæ Urſinæ* Liquor, minime ab hac ſolveretur aqua, ac ſic deinceps: hinc ſummi eſt momenti pro humano genere alterum inveniſse menſtruum, ut, ubi deficeret unum, alterum perbelle ſuppleret.

VIII.

VIII. Per quatuor dies ſcilicet a nona uſque ad decimam tertiam diem menſis ejuſdem, Calculo tophaceo gr. 6. in ſaliva & æquali liquoris quantitate immiſso tribus, granis diminutus eſt.

IX. Calculum lateritium album pond. gr. 11. cum dimidio, die X. menſis Julii, in Liquore ac bilis æquali portione collocavi. Die XI. menſis ejuſdem, ſcilicet horis ab infuſione 24. tranſactis, illum librans pond. gr. 2. minorem inveni.

Ex his quæ hactenus dicta ſunt, patet evidentiſſime, Animalium Liquores vim *Uvæ Urſinæ* Liquori haud auferre, ideoque in diſsolvendis Cal-

culis,

culis, multum in Animalium corporibus præſtare poſſe. Hic tamen quid in Canibus efficiat, Felibuſque, videndum ſupereſt.

EXPERIMENTA

In Animalibus acta.

SECTIO III.

X. SEni Catulo toto correpto ſcabie ℥. 1. Liquoris Siphonis ope per os in ventriculum infundebatur. Horæ vix quadrante elapſo, enixis viribus cum liquore materiam albam evomuit: at nihilominus aliquantulum hæſit, maximis cæteroquin ad vomendum conatibus. Mæſtus altera die, dormitabundus, tametſi ediſſet, aliqua cum tuſſi, & vomitu conſpiciebatur. Tertia imminuebantur omnia, ac die quarta levis, e

ſca-

ſcabie mundus, alacer, famelicus videbatur. Tunc per uretram Liquorem admixtum cum aqua injeci, ſic ut Sectionis primæ num. 4. deſcribitur. Poſt horæ quadrantem minxit, nec videbatur aliquo uropojectico morbo teneri. Clyſterem quoque hujus Liquoris, & aquæ æquali portione ipſi injeci, conſilio poſtea aperiendi illum, ut, an viſcera ejus torquerentur ab hoc liquore, viderem. Sed Cuſtodis incuria, elapſo Cane, quod intenderam, abſolvere non potui.

XI. Catulæ in veſicam liquorem infudi ſic ut extat num. 3. Hoc parva Catulæ contorſione, & ejulatu

fiebat. Illam mox liberam reliquimus, quid factura eſſet, obſervantes. Per Clauſtrum, in quo tenebatur, cucurrit, quærens qua effugeret. Panem comedit, nec alicujus moleſtiæ ſignum dedit. Paulo poſt ſubrubram urinam minxit, ſicut in ipſa Liquor conſpiceretur. Per tres dies ter hæc injectio repetebatur, ac deinde illam jugulavimus. Secta cane, ac veſica cum uretra rimantes, nihil, quod præter naturam eſſet, invenimus.

XII. Duabus Felibus in vaſe figlino, in quo jecur cum butyro incoctum aderat ℥. 2. Liquoris *Uvæ Urſinæ* ad edendum dedi. Avidiſſimi omnem devoraverunt abſque aliquo

da-

damno. Hic tamen eſt animadvertendum, quod num. 19. mox dicendum erit de hoc Liquore cum butyro admixto.

XIII. Alteri Catulæ in ventriculum ℥. 1. Liquoris infudimus. Quod de Catulo dictum fuit, idem & de hac ipſa evenit. Tertia die cum a vomitu, & tuſſi liberaretur in veſicam injecimus ℥. 2. Liquoris admixti, uti num. 4. adnotavimus. Hanc injectionem bis in dies repetitam per hebdomadam peregimus, ac cum videretur abſque aliquo dolore, & ſenſu, injectionem cum majore Liquoris quantitate innovavimus, ac deinde poſt ſex dies ad Liquoris inje-

ctionem, ut num. 3. extat, devenimus. Alacer Catella his injectionibus per 25. dies aſſueta, tamquam ſi blanditiis teneretur, pruritus ſignum nunquam præbuit. Tunc Liquorem num. 2. injecimus ad pondus ℥. 2.: at, id quod antea nunquam fecerat, ſignum aliquod doloris, ac ſi irritaretur, dedit, continuoque minxit: Verum momento temporis acto, nihil aliud pati videbatur. Hinc injectione repetita animum intendimus, ne ſtatim mingeret, curantes modo, ut per conclave aſſidue curreret. Quo facto, ſe dejecit humi feſſa, nec mingendi voluntatem habere videbatur. Poſt in-

de

de elapſam ſemihoram, cum bene panem cum oſſibus ediſſet, urinam placidiſſime reddidit, quod & inde ſemper per 7. dies fecerat, abſque aliquo irritationis ſigno. Tunc injectio ſimplicis Liquoris acta fuit; at quamvis, omni adhibita diligentia, ſæpius ut Liquor detineretur, curaremus, nihilominus maximo cum doloris, ac pruriginis ſigno ſemper ejiciebatur. Fortaſſe & hunc detinuiſſet, ſi gradatim ad extremam hanc injectionem deveniſſem: hinc defectus hic, potius mihi, quam Liquori tribuendus eſt. Experimentum ut inceperam, temporis inopia, haud innovavi. Catulam bene merentem ad-

ſervo, nec ex injectionibus antedictis quidquam damni contraxiſſe videtur.

XIV. *Moloſſo* ſeni ℥. 2. Liquoris in ventriculum infudi, ac eodem temporis puncto ℥. 2. aquæ fontis cum Liquoris ℥. 1. ſimul admixti in veſicam injeci. Liber inde relictus canis collum parietibus confricabat, ac humi repens, tamquam ſi guttur incenderetur, abibat. Paulo poſt maxima invadente tuſsi, Liquorem cum oſſibus, quæ antea comederat, evomuit; atque hoc deinceps per mediam circiter horam viribus enixis pluries repetebatur. Tunc denuo deligatum canem jugulavimus. Os im-

primis, & lingua livida erant, ac tamquam plumbeo colore ſuffuſa. Fauces, & Æſofagus coloris ejuſdem, eorumque venæ, arteriæque turgidiſſimæ, ac ſanguinis plenæ inveniebantur. Ventriculum contractum, ut vix nucem caperet, inflammatum, corrugatumque animadvertimus. Pilori orificium tam arcte coarctabatur, ut vix ſpecillum tranſmitteret. In duodeno nihil, ut mihi viſum fuit, liquoris inveniebatur; nec deinde ſectis per longitudinem inteſtinis ſignum hujus ullo in loco conſpiciebatur. Veſica naturalis erat, ac parvam urinæ copiam cum aliquo liquoris veſtigio continebat. Collum

veſicæ & quod conſequitur uretra parva flogoſi affecta videbatur; cæteroquin earum vaſa haud præter naturam explicabantur. Hæc ſunt, quæ curſim hac in Sectione animadvertimus.

Cæterum deſiderabile eſſet, ſi fieri poſſet, ut ferri ope, via in veſicam facta, Calculus in ea poneretur, curatoque deinde vulnere, experimenta, quæ propoſita ſunt, tum denique repeterentur. Verum obſervationem hanc, admodum perutilem, illis relinquimus, qui otio abundantes, nullis occupationibus diſtinentur.

EX-

EXPERIMENTA

Cum Liquoribus fermentatis, ſpirituoſiſque, nec non cum liquore

UVÆ URSINÆ

SECTIO IV.

CUm ex experimentis in Animalibus actis Liquorem in aqua dilutum iis nullum afferre detrimentum conſtaret, experimenta habita ſunt, quæ ſequuntur.

XV. In Vino generoſo, ac in Liquoris æquali quantitate die prima Auguſti Calculum arenarium fuſcum pondere granorum 12. poſui. Die quarta menſis abſoluta granis 5. Calcu-

culum diminutum deprehendi.

Thermometrum primum 108 $\frac{1}{8}$ alterum gr. 80. monſtrabat.

XVI. Simile experimentum inivi cum Olygophoro vino, & Liquore, ac Calculus gypſeus albus haud antedicto major, eodem temporis ſpatio, tribus cum dimidio granis decrevit.

Hinc vinum iis, qui *Uvæ Urſinæ* Liquore utuntur, non eſſe inhibendum, ſervato tamen modo, ſatis ſuperque manifeſtum eſt.

XVII. Spiritum vini cum Liquoris æquali portione miſcui, iſtoque in humore Calculum lateritium fuſco-rubrum pond. gr. 10. immiſi. At

poſt

poſt 10. dies, & ultra illum librans, nihil ſui ponderis amiſiſſe deprehendi.

Quod cum vini ſpiritu, idem cum aliis omnibus ſpiritibus ſucceſſit. Quæ res apertiſſime docet, hujus generis potiones in Uropojecticis morbis velis, remiſque fugiendas eſſe.

EXPERIMENTA

Cum alimentis, aliiſque rebus, atque cum liquore

UVÆ URSINÆ

SECTIO V.

XVIII. DIe 12. Auguſti in juſculo vituli, ac in Liquoris ęquali quantitate Calculum immiſi fuſcum marmoreum pond. gr. 15. Tribus tranſactis inde diebus cum illum perpenderem, ſuo pondere minorem gr. 4. comperi.

Thermometrum primum 110. alterum 81. $\frac{1}{2}$ gr. oſtendebat.

XIX. Eadem hora cum bene pa-

nem,

nem, & ova cum butyro incocta maſticaſſem, ea in miſcela tantum Liquoris infudi, quantum pondere illa erat. Calculus lateritius albus, qui antequam his in rebus digererem, gr. 9. pendebat, eo abſoluto digeſtionis tempore, quod in extremo experimento indicavi, gr. 1. tantummodo decrevit.

Hinc ova in butyro incocta non ſunt illis tam facile concedenda, qui hoc remedio utuntur.

XX. Cum Piſce recens interfecto marino elixo, ac oleo ulivarum condito, eodem tempore, in Liquore immixto periculum feci. Calculus lateritius, ac pariter albus pond. gr.

17. hac in miſcela poſitus, trium dierum decurſu, ſuo pondere gr. 3. cum dimidio minor comperiebatur.

XXI. Sacchari ʒ. I. in ℥. I. Liquoris diſſolvi. Cum hac in diſſolutione die VI. menſis ejuſdem immitterem Calculum pond. gr. 8. marmoreum album, ac poſt quatuor inde dies rimarer illum, uno tantummodo grano imminutum inveni.

XXII. Aliud experimentum cum melle feci; at idem, ut de Saccharo dictum fuit, evenit. Concluditur hinc Saccharata ac mellita vim aliquam Liquori auferre, quod a Clinicis maxime eſt attendendum.

XXIII. Die 20. Auguſti in Li-

quore

quore Caſſiam recentem diſſolvi, ac deinde hac in miſcela Calculus arenalis albus ponebatur. Duobus cum dimidio inde diebus abſolutis granis 3. illum decreviſſe inveni.

XXIV. Idem cum decocto Chinæ Chin. Aſparagorum, *Uvæ Urſinæ* evenit.

EXPERIMENTA

Cum variis frutibus, & Herbis ac cum Liquore

UVÆ URSINÆ

SECTIO VI.

XXV. CAlculum Tophaceum album pon. gr. 10. die 13. Julii in Ceraſorum ſucco ac Liquoris æquali portione poſui. Tribus tranſactis diebus perpendens illum, gr. 4. decreviſſe reperii.

Thermometrum primum 107. $\frac{1}{8}$, alterum 80. $\frac{3}{4}$ monſtrabat.

XXVI. In Fragorum ſucco, ac in hu-

humore Calculus lateritius albus pon. gr. 7. eadem hora, ut in ſuperiori experimento actum fuit, immittebatur. Poſt tres dies gr. 1. cum dimidio decrevit. Succus hic aliquam humoris vim auferre videtur.

XXVII. Tertium inivi experimentum cum Parietariæ ſucco, ac cum Liquoris æquali quantitate. Calculo lateritio fuſco pon. gr. 9. hanc in miſcelam immiſſo die 20. Julii, dum illum librarem, pondere minorem factum gr. 3. comperi.

XXVIII. Die 20. Julii Calculus marmoreus fuſcus pon. gr. 12. cum dimidio in citriorum ſucco, ac in Liquoris æquali quantitate imponeba-

batur. Tribus inde diebus cum dimidio abſolutis, rimantes illum, pondus granorum 7. nihil traſcendere invenimus.

Thermometrum primum 107. $\frac{1}{2}$ alterum gr. 80. $\frac{1}{8}$ deſignabat.

Hæc diſſolutio conſiderabilis, illis, qui calculo laborant, ſæpe præſcribendam eſſe citream potionem doceret: verum nos Clinicis expertiſſimis hæc ponderanda relinquimus.

Hinc, ut multa uno verbo complectar, ex fructibus, herbiſque pauca ſunt, quæ *Uvæ Urſinæ* aliquid Liquori demant. Hic fortaſſe aliquis objiciet mihi, quæ nunc ſcribo de *Uvæ Urſinæ* Liquore, eadem & de

plu-

pluribus aliis Plantis eſſe dicenda. Nam cum ex auctoritate *Stephani-Franciſci Geoffroy*, *inter eas*, *quæ ex tot diverſis Plantis extrahuntur ſubſtantias quam pauca diſcrimina ſint*, hinc facile evenire poteſt, ut ex his æqualibus ferme ſubſtantiis plurimæ eoſdem præſtent effectus, quos nunc de *Uva Urſi* deſcripſimus. Verum his, qui ſimilia dicerent, reſponſum in promptu eſt: Nos tantummodo quæ de hac Planta animadvertimus, adnotamus. Neque ea quæ minime experti ſumus tanquam incerta abijcimus. Optimum cæteroquin erit, ſi his alii alia adjungant.

Hic vero haud audeo hortari Me-

dicos, ut in hominibus liquorem hunc audacter adhibeant: hic cunctari oportet, & experimentis caute experimenta addere, ut humano generi inventum reddatur utilius. Fortaſſe ſi liquores iſti Chimica reſſolutione committerentur, tutius in Calculis diſſolvendis efficerent menſtrum, reique alicujus additione optimum remedium evaderet. Sat notum eſt, adagium illud; inventis addere facile eſt.

EX-

EXPERIMENTA
DE
AQUA CALCIS
Ordinaria.

SECTIO VII.

DUm hæc in *Uvæ Urſinæ* Liquore experimenta inſtituerem, ac ſæpe animadverterem quæ apud Auctores leguntur, præcipueque *Cel. Roberti Whytt* Edimburgenſis Profeſſ. experimenta de vi *Calcis Aquæ* Lithonthryptica quæ in actis extant Edimburgenſibus Tom. 6. haud inutilem penitus fore exiſtimavi,

ſi vires *Uvæ Urſinæ* cum *Aquæ Calcis* viribus compararem, ut, ex his utra majori virtute polleret, deprehenderem. Quapropter die 9. Julii Calcis vivæ libra una e calcaria modo extractæ aquæ ebullientis libras 10. ſuper infudi, ac ſic per quattuor horas in vaſe figlino reliqui. His tranſactis *Aquam Calci* ſuper-natantem depuravi per papyrum, atque ex hac Aqua experimenta inſtitui.

Antequam tamen periculum facerem, hanc Aquam examinavi, ſicut fecerat modo laudatus Auctor Sect. 11. n. 7. Cum Urina idem præſtitit hic quod Edimburgi, ſcilicet dum miſcerem *Aquam Calcis*

cum

cum urina, obturbabatur primum, deinde in vaſis fundo album ſedimen apparuit, liquorem ſedimini ſupernatantem pellucidum relinquens. Cum Violarum ſirupo *Aqua Calcis* virideſcit; vinum rubrum in nigrum convertit, nec emittit aliquem cum urina odorem. Sic *Aqua Calcis* probata, en experimenta.

XXIX. Die 30. Junii Calculum gypſeum pon. gr. 12. cum dimid. in hac *Calcis Aqua* poſui, idemque momento temporis in Liquore *Uvæ Urſinæ* alium Calculum qualitatis ejuſdem pon. gr. 13. immiſi. Tribus tranſactis diebus Calculus, qui in *Aqua Calcis* poſitus fuerat, integer

erat,

erat, alter gr. 4. decrevit.

De Solis Calore V. Sect. I. n.2.

XXX. De hoc experimento anceps periculum die IV. Julii innovavi, ac in vaſe oris compreſſi, beneque clauſi calculum album arenalem pon. gr. 15. in *Calcis Aquam* immiſi. Die ejuſdem Menſis 11. cum primum Thermometrum 107. $\frac{1}{2}$ gr. oſtenderet, alterum 79. $\frac{1}{8}$ calculum eodem pondere inveni.

XXXI. Obſtupui, dum hæc animadverterem, ac de Calce periculoque hæſitans memetipſum ad Calcariam contuli, ac viva Calce inde extracta, ſtatim aquam denuo confeci, ſic, ut nuperrime adnotaveram.

ram. At incaſſum; nam cum die 12. Julii Calculum in vaſe ſubere, ac papyro clauſo impoſuiſſem, hunc, dum ſcribo, ſcilicet die 18. Octobris integerrimum invenio.

Millies inde periculum innovavi, idemque mihi ſemper omni adhibita diligentia reſpondit.

Diſcrimen hoc me haud intelligere confiteor. Hic *Calcis Aqua* cum Urina, vino, violarumque ſyruppo idem præſtat, quod Edimburgi alibique; at Calculos minime ſolvit. Hic *Aqua Calcis* omnes habet proprietates, quas ipſi Auctores ſui tribuunt, at in Calculis diſſolvendis effectus eoſdem hic, ut alibi, minime

me præſtat. De experimentis *Cel. Whytt* aliorumque haud dubito, at hic mea experimentis eorum opponuntur; honeſtus autem vir, candide, quod in experimentis animadvertit, fateri debet. Sed jam ad *Aquæ Calcis* teſtaceorum experimenta pergamus.

EX-

EXPERIMENTA
DE
AQUA CALCIS
Teſtaceorum.

SECTIO VIII.

FRetus ſpe me fortaſſe fortunatiorem eſſe poſſe in experimentis habendis cum Teſtaceorum aquâ, operam dedi, ut Oſtrea ad me deferrentur. Ut ſuis in obſervationibus admonet *Cel. Whytt* Sect. III. num. 19. Oſtreis in Calcem redactis, & adhuc calentibus pondere Libræ unius Aquæ ebullientis Libras 7. ſu-

per infudi, ac per quattuor horas in vaſe pariter figlino intactas reliqui. Aquam, quæ Oſtreis ſupernatabat, acta jam ebullitione, per papyrum traject, ac poſtea meis in experimentis adhibui.

Oſtrea hæc parva, ſolida, compacta, ac recenter collecta erant, nec unquam ſoli expoſita, ne quidquam in evaporatione ex vi ſua amitterent. Hac in re ſecutus ſum Experimentum III. ſuperius laudati *Langriſch*. Aqua cum his Oſtreis parata, ne eamdem crambem ſæpius recoquam, omnes illas habebat proprietates, quæ de *Aqua Calcis* ordinaria dictæ ſunt.

XXXII.

XXXII. Calculum album gypſeum pon. gr. 10. die 14. Julii hac in aqua poſui. Mox bullas emiſit aliquas, ſic ut actum fuit in comuni *Aqua Calcis*. Verum ſpem mihi præcidit; cum enim librarem Calculum Menſis ejuſdem die 26. abſque ulla mucoſitate incorruptum inveni.

Thermometrum primum 109. $\frac{1}{8}$ alterum 81. $\frac{3}{8}$ gr. oſtendebat.

XXXIII. Alterum Experimentum feci ipſa die cum Calculo lateritio fere nigro pon. gr. 6., at poſt dies 5. æque hunc integerrimum inveni.

XXXIV. Die 16. Menſis ejuſdem

Cal-

Calculum marmoreum fuſcum pond. gr. 7. ad experimentum poſui. Diebus 15. tranſactis pariter erat, ac antea, cum illum in aqua depoſueram.

XXXV. Illa die alterum periculum feci cum Calculo arenali colore vario pon. gr. 10. at poſt tempus idem nihil immutabatur.

XXXVI. Tertium eodem tempore experimentum inivi cum Calculo tophaceo pene rubro pon. gr. 16.; at quod in aliis experimentis, idem in hoc quoque ſucceſſit.

XXXVII. Ex Murice Marino Librarum trium *Aquam Calcis* feci ſic, ut de Oſtreis feceram. Hac in Aqua

Cal-

Calculum gypſeum album pon. gr. 10. die 14. Julii poſui : at librans illum die 22. Menſis ejuſdem, tamquam ſi haud immiſſus in aquam fuiſſet, inveni.

De Solis Calore V. num. 32.

XXXVIII. Experimenta hac in aqua innovavi cum omnibus Calculorum qualitatibus : at incaſſum, nam ſemper Calculos integerrimos inveni.

XXXIX. Cum hæc vidiſſem de memetipſo hæſitans, fereque oculis meis fidem minime præſtans, magnum Virum Anatomicorum Principem *Joannem Baptiſtam Morgagnum* conſului, ac ſub ejus oculis experimen-

tum hoc habui. Tria vaſa in ædibus illius die 24. Julii detuli: primum vas plenum Liquoris *Uvæ Urſinæ*, alterum *Aquæ Calcis* Teſtaceorum, tertium denique *Aquæ Calcis* Ordinariæ. Unumquodque vas duos Calculos continere debebat, humanum ſcilicet unum, bovinum alterum. Calculi hi omnes ſibi ſimiles reſpectu figuræ, qualitatis, ponderiſque videbantur, ideſt humanis humani, boviniſque bovini. Coram ipſo librabantur omnes, ac poſtea ponderum memoria, vaſaque ipſa bene occluſa, in quibus Calculi continebantur, in ejus Muſæo collocata fuere. Die 30. Menſis ejuſdem, in-

com-

comparabili pariter aſſidente Viro, denuo ponderavimus Calculos: humanus, qui impoſitus erat in *Uvæ Urſinæ* liquore gr. 6., bovinuſque gr. 1. cum dimidio decreverant. Calculi alia in vaſa immiſſi nihil ſui ponderis amiſerant, nec muco aliquo obtegebantur. Thermometrum primum 110. $\frac{1}{3}$, alterum 82. $\frac{1}{2}$ gr. oſtendebat. Res ſic patrata Calculos denuo ſuis in vaſis bene occluſis repoſuimus, in eodemque loco collocavimus. Tempus, quo nunc ſcribo, ſcilicet die ultima Octobris, Calculi in cujuſque *Calcis Aqua* integerrimi, nec muco aliquo obducti reperiuntur, in *Uvæ Urſinæ* Li-

quore vix amplius apparent. Vaſa hæc tria denuo a magno Viro eodem detinentur in loco. Hæc obſervatio, quæ potius incomparabilis *Morgagni* quam noſtra dicenda eſt, ſat ſuperque experimenta, quæ uſque adhuc habita ſunt, comprobat, confirmatque. Verum antequam & hæc abſolverem, operæ pretium duxi, his alia experimenta addere, quæ ſequuntur.

EX-

EXPERIMENTA
Varia in Hypocauſto habita.

SECTIO IX.

XL. QUamvis inutile crederem, experimenta cum Calculis fractis inſtituere, eo quia ut plurimum in Uropojecticis viis Calculi integerrimi reperiuntur, ac facilius certe ſit Calculos fractos, quam integros diſſolvere ratione ſtratorum, quibus componuntur, ut apertiſſime cum *Haleſio*, *Boeravius*, aliique quamplurimi docent, nihilominus animadvertens, quod ſæpe laudatus *Whytt* ſua inſtituerat experimenta

cum Calculis fractis, ego quoque, hac ratione, mea innovavi. Cel. *Hieronymus Vandelli* hac in Univerſitate Chirurg. Profeſſ., qua eſt humanitate, ex ſuo Muſæo mihi Calculum humanum pon. ξ: 2. dedit. Hunc Calculum plures in partes diffregi, eaſque omnes ad æqualem inter ſe magnitudinem ſimilemque figuram redegi. Hæc experimenta, ne alicui Solis Calor locum dubitationis afferret, (tametſi *Whytt* quoq. Sect. III. num. 13. & 18. ad Menſis Maji finem abſque igne in *Aqua Calcis* frigida quędam experimenta feciſſet) in hypocauſto feci. Caloris gradus nunquam 110.

tran-

tranſcenderant, neque vero 100. minores unquam fuere. Sic conſtitutis rebus per quatuor dies pluribus cum teſtibus experimenta repetii.

I. Vas aderat clauſum, ut ſupra toties adnotavi, cum *Calcis Aqua* Teſtaceorum.

II. Alterum cum *Aqua Calcis* Teſtaceorum, ac cum admixto diſſolutoque ſapone.

III. Cum *Aqua Calcis* ordinaria.

IV. Cum *Aqua Calcis*, & Urina.

V. Cum ſimplici Liquore *Uvæ Urſinæ*.

VI. Cum liquore, & Aqua Fontis.

VII. Cum Liquore, & Urina.

VIII. Cum Liquore, & Pirorum ſucco.

IX. Cum Liquore, & Caſſia.

X. Cum Liquore, Parietariæque Decoctione.

Calculi fragmenta, quæ his in vaſis poſueram, ſingula 16. pendebant grana. Præter fragmenta hæc integros in vaſis Calculos poſui, ut viderem, an æqualiter omnes diſſolverentur.

Quattuor inde diebus, ut nuperrime indicavi, abſolutis, vaſa ab hypocauſto abſtuli, ac paulo poſt

Cal-

Calculos Calculorumque fragmenta ponderavi. Quod de vi Lithonthrypica Liquoris *Uvæ Urſinæ* dictum fuit toties, idem & hoc extremo in experimento evenerat, nec diminutionis gradus enumero, ne aliquis jure optimo me idem agere dicat. Fragmentum Calculi, quod in *Aqua Calcis* Teſtaceorum erat, albo quodam muco obtegebatur: ſuique ponderis gr. I. minus erat. Sic Calculi immiſſi in *Aquam Calcis* cum ſapone, & urina reperiebantur. Calculi fragmentum denique in *Aquam Calcis ſimplicem* immiſſum majori muco obtegebatur, ac granum unum cum dimidio de-

cre-

creverat. Integerrimi vero Calculi a quacumque diſſolutione, abſque aliquo muco, immaculati conſpiciebantur.

Hoc ex experimento vim aliquam in *Calcis Aqua* lithonthrypticam ineſſe apparet. Cum tamen ſolveret tantummodo fragmenta, nec aliquid innovaſſet in Calculis, utrum hoc a Calculorum qualitate, an a debilitate menſtrui ſolventis evenerit, dijudicandum ſapientibus relinquo. Hinc interea adnotandum, inter Calculos, & Calculos multum intereſſe diſcrimen; cum alii ab aliquo menſtruo ſolvi poſſint, alii non item. Diverſi prorſus naſcuntur Cal-

culi a regione, ab aere vario, a potionibus præſertim, humoribuſque variis, quorum ſolutio æqualis haud in omnibus erit. Hinc in experimentis habendis ſumma *Fabii Maximi* patientia opus eſt. Ex omnibus regionibus Calculos haberi oporteret, ut regulam in Calculis diſſolvendis generalem efficeremus. Meis in experimentis quinquaginta circiter humanos, centum bovinos Calculos adhibui, nec aliquem, qui ab *Uvæ Urſinæ* Liquore haud diſſolveretur, inveni: Utinam & hoc omnibus in regionibus præſtet.

Hic tamen haud reticendum, quod, tametſi *Calcis Aqua* illa polleret Lithon-

thonthryptica vi, quæ ipſi tribuitur, nihilominus ea in præſcribenda cautos eſſe oportet, nam quandoque peſſimos parit effectus, ut præter experientiam his verbis admonet in Præfatione ſui ſuperius laudati Tractatus *Langriſh*. *Je ſçai bien que de grandes doſes de leſſive de ſavon, ou de chaux ordinaire, ou de celle d' éſcaille d' Huitres, priſes par la bouche, ont causè des douleurs ſi violentes dans les voyes urinaires, que les malades ont ètè obligès d' en diſcontinuer l' uſage*.

Multæ hic de Calcis Aqua obſervationes, ſumma cum felicitate adhibitæ, mihi objici poſſunt, præſer-

tim-

timque Magni Viri *Haenii*, aliorumque auctoritates, ex quibus evidentiſſime conſtet, hanc Aquam pluries abſque damno, immo cum utilitate in uſum tractam fuiſſe. Sed viciſſim & nos poſſumus hic quamplurimas illorum producere hiſtorias, qui poſt uſum perennem *Aquæ Calcis*, aut iiſdem cum ſymptomatibus, aut abſque noxa calculum, teſte Cathetere, in veſica incorruptum gerunt. Verum pro omnibus, brevitatis gratia, hic nos adnotaſſe ſufficiat, quod *Haenius* Part. V. cap. 5. §. 7. ſcripſerat, ſcilicet *Aquam Calcis* Calculum ſolvere, ſed *multorum menſium ſpatio, modo Aquæ Calcis adi-*

tus detur ad Calculum, auferendo ſæpius id quod in ejus circumferentia Pumicoſum ab aqua redditum fuerat; cæterum minime.... Verum in veſica humana, neque Calculus ſcalpello abraditur, neque illibata virtus Aquæ Calcis ita veſicam ingreditur, ut in experimentis noſtris. Non mirum ergo hominem qui 1600. *libras Aquæ Calcis ſpatio ſex menſium biberet, jam poſt tertium illibatæ valetudinis annum adhuc Calculum in veſica gerere, ut exploratione Catheteris conſtat.* Hinc merito concludendum, *Aquam Calcis* timendam eſſe ratione Symptomatum, quæ aliquando parit, ac poſtea eo quia non il-

la

la pollet virtute in Calculis diſſolvendis, quam ipſi Auctores ſui tribuunt. E contra *Uvæ Urſinæ* Liquor in Calculorum diſſolutione haud ſcalpello indiget, ſed ſumma requie, brevi temporis ſpatio Calculos, ut demonſtravimus, ſolvit. *Uva Urſi* denique numquam nocuit, experientia docente, Auctoriſque ſui auctoritate; immo optimos producit effectus in Uropojecticis morbis omnibus, ac ejus uſus ubique laudatur: indeque jure optimo omnibus remediis palmam præripit, ac *Stepheniano* remedio, & *Aquæ Calcis* longe anteponenda eſſe videtur. In Pariſienſi Editione *Haenii* Operum

par.

Part. 5. pag. 309. hæc adnotatio extat : *Uvæ Urſi uſum quotidiani feliciſſimique ſucceſſus comitantur teſtibus nonnullis Medicis Pariſienſibus*. Videamus & nos interim, an cum Medicis his obſervationes noſtræ Patavii habitæ conveniant.

OB-

OBSERVATIONES
UVÆ URSINÆ
CAPUT IV.

MEas de *Uva Urſina* hic ponere obſervationes vetat quę ſequitur Epiſtola nuperrime ad me miſſa Præcl. *Jacobi de Scovolo* hac in Patavina Univerſitate Practicæ Medicinæ P.P.P. Multa ipſi debeo, cum ex eloquentiſſimo ejus ore Artis Hippocraticæ fundamenta hauſerim, ac ex ejuſdem eruditiſſimis ſermonibus, quos mecum ſæpiſſime habuit, didicerim multa, quæ mihi tenebricoſa Medicinæ adyta ingre-

dienti facem quodammodo præferunt, viamque commonſtrant. Præeant igitur tanti Viri de *Uva Urſina* Obſervationes, quibus meas deinde adjiciam, illarum veluti viribus ac præſidio firmiores futuras.

MICHAELI GERARDI

Philoſopho, ac Medico Doctiſſimo

JACOBUS DE SCOVOLO

P. P. P.

S. P. D.

TOt tantiſque publicis privatiſque occupationibus diſtineor, ut difficile plerumque amicorum petitionibus poſſim ſatisfacere. Veritatem hanc tibi præceteris, Vir Clariſſime, manifeſtiſſimam ubi animo

reputaveris, ſpero te veniam mihi daturum, quod in hunc uſque diem id ad te ſcribere diſtulerim, de quo multo ante ſcripturum pollicitus tibi ſum. At cum Tu quoque medicinam honorificentiſſime exerceas, non ignoras ſæpe a Medico tempus deſiderari. Ea igitur de quibus pluries inter nos locuti ſumus circa vires Uvæ Urſi, *nunc experientiæ teſtimonio poſſum confirmare. Fateor me eo alacrius uti cæpiſſe hoc remedio, quo pluris facio Viros præſtantiſſimos Archiatrum Celeberrimum L. B.* Gerardum Swiettenium, *& Medicinæ Practicæ Profeſſorem Primarium magni nominis* Antonium de Haen, *quorum*

ob-

obſervationibus tuas, ac meas ita videdeo reſpondere, ut nihil admodum dubitem Uvam Urſi *utiliſſimum, & efficax remedium eſſe. Elapſo Autumno cum levandi animi gratia Ruri eſſem, adii altiſſimos noſtræ patriæ Montes, in quibus ut copioſam inveni* Uvam Urſi: *ita facile didici hanc Plantam a ſolis imperitis cum* Vite idæa *confundi poſſe. Nam ſi altera ex nominatis Plantis cum altera comparetur, manifeſtiſſima inter utramque differentia eſt, præſertim in foliorum figura, magnitudine, & etiam colore. Sed hæc Bottanicis diſcutienda relinquo. Quod pertinet ad ſalutares* Uvæ Urſi *effectus, etſi*

eam hactenus nonnullis ægris præſcripſerim, tamen de duobus, aut tribus tantum certas habeo obſervationes. Cæteri cum Patavio abſint, nondum certo ſcire potui qua fortuna hujuſmodi remedio uſi ſint. Alter igitur ex dictis ægris dum tabe pulmonali affligebatur, correptus fuit urina cruenta quæ videbatur procedere ex vitio collum veſicæ occupante, quia dolores acerbi inter mingendum vexabant ægrum, & in urina præter ſanguinem valde lividum etiam materia puriformis copioſa apparebat. Huic ægro, qui lacte aſinino, aliiſque remediis adverſus tabem utebatur, cœpi dare bis in die drachmam unam Uvæ Urſi

in

in pulverem redactæ cum cyatho aquæ nucerianæ; & poſt vigeſimum diem levari cœpit a doloribus, ſenſimque urinam reddere ita claram, ut intra ſpatium quadraginta dierum omnino a veſicæ morbo ſanatus ſit, ac urinam plane naturalem, & ſine ullo incommodo reddere perexit, donec a Pulmonum tabe confectus eſt. Alteram obſervationem feci in Fæmina Nobili, quæ torquebatur moleſtiſſimo mingendi pruritu, & cujus urina craſſum mucum ſemper continebat. Adverſus hoc malum, quod jam inveteraverat, Medici doctiſſimi adhibuerant ea fere omnia, quibus uti ſolemus ad diluendum, & abſtergendum,

 atque

atque ad humorum acrimoniam obtundendam. At omnia incaſſum fuerant uſurpata: & morbus ita in dies augebatur, ut Medici ſuſpicari cœpiſſent de vitiata veſicæ, immo etiam uteri ſtructura, quia aliquid ſanguinis ex utero prodibat extra tempus fluxus menſtrui. Vocatus itaque in conſilium propoſui Uvam Urſi, *quam cum probaverint reliqui Medici, ſtatim in uſum recepta eſt, ex eaque tantum levaminis Nobilis Ægra reportavit, ut poſt duos menſes a mingendi pruritu, mucique excretione plane liberata ſit. Nuperrime demum idem remedium dedi Viro ſeptuagenario doloribus artritico-reumaticis laboranti, & urinam*

red-

reddenti, ut plurimum cum arena minutiſſima, & interdum cum parvis calculis ſatis duris. Quinto, aut ſexto die, ex quo ſumere cœperat Uvam Urſi, *plurimum aucta eſt excrectio* Calculorum, *qui quoniam inter exeundum dolorem auxerunt, ita æger remedium reformidavit, ut eodem uti pergere recuſaverit. Paucis id ſcribere ad te volui, quod hactenus potui obſervare, quodque tuis confirmatum obſervationibus poterit animum addere Medicis ad* Uvam Urſi *adhibendam, ut ſimpliciſſimi, ac tutiſſimi remedii vis, atque utilitas magis magiſque confirmetur. Tu interea, Vir Ornatiſſime perge, ut facis, medici-*

nam

nam ſtrenue colere, ac pro tua humanitate me amare. Vale.

Nunc meas exponam Obſervationes.

OBSERVATIO I.

CEL. Abbas A.A. hac in antiquiſſima Univerſitate eruditiſſimus Profeſſor, temperamenti ſanguineo-cholerici, robuſtioris corporis habitus, ætate 60. annorum circiter, cum cecis hæmorrhoidibus triginta ab hinc annis obnoxius eſſet, gravi pertinaci iſchuria correptus eſt. Nihil initio morbi venæ ſectiones, nitroſa relaxantia, epithemata, enemata profuere,

ut

ut ex conſilio Præcl. *Hieronymi Vandelli* ejuſdem Univerſitatis Chirurgiæ Profeſſoris cathetere levandus fuerit. Duobus diebus, pariterque noctibus a gravi incurſu morbi tranſactis *Stella* Lithotomus Vicentinus præſtantiſſimus, tunc pro eo arceſſitus, rem feliciter expedivit. At tametſi iis diebus aliquod levamen perſentiret, pluries inde ex hæmorrhoidibus in graviſſimas dyſurias incidit. Urina cum ardore, & conatu, maxime interdum hypoſtatica, abſque Calculi metu reddebatur, neque enim catheter, neque illum ſymptomata alia indicarunt unquam. Caſſiæ decoctio aliquid quandoque præſtitit,

tit, plurima alia remedia prodeſſe nequiverunt. Vitæ cæteroquin inſtitutum ſuos fovebat cruciatus: *Qui vitam* (inquit *Fridericus Hoffmannus* in ſuis Opuſculis medicis *varii argumenti. Diſſert. de dietæ vitio multorum morborum cauſa*) *ſedentariam agunt, ut Profeſſores ſtudioſi ..... ob fibrarum tonum relaxatum, circulum ſanguinis tardiorem, tranſpirationis defectum, & ſeri impuri accumulationem, ad hæmorrhoidum fluxum præparata habent corpora*. Et Boer. Prælect. in Inſtit. §. 112. *Litterati homines frequenter experiuntur hunc morbum*, ſcilicet hæmorrhoides, quod & Sapientiſſimus *Hallerus* in commen-

tum

tum ad Præceptoris ſententiam not. 18. his verbis affirmat. *Quibus corpus frequenter flexum exercitium corporis juxto infrequentius ad ſtagnationem ſanguinis ſumma diſpoſitio.* Studia, quibus tam glorioſe perpetim incubuit, incumbitque, ut ex editis ejus operibus apertiſſime conſtat, eum diu ſedere cogebant, ſic ut validiſſime apprimendo ad fæces rectum inteſtinum, cauſam inde malis his omnibus pertinaciſſimam præbuerit. Sic ergo agens Vir Cl. nec cum multa exercitatione materiam unquam digereret, ut convenire his in morbis admonet A. *Corn. Cel.* Lib.

6. Cap.

6. Cap. 8. & poſt illum practici omnes, vitium ea in regione contraxit, & inde uropojecticas partes præcipueque veſicæ collum, ejuſque ſfincterem in conſenſum trahens, tot inde mala, ut hactenus retulimus, perpeſſus eſt. His in ærumnis cum de perfecta ſalute deſperaretur omnino; duobus abhinc elapſis annis modo laudatus *Vandelli Uvam Urſi* juxta methodum *Haenianam Par.* 2. *Rat. Med.* Cap. 12. propoſuit, deditque. Eam ſumere haud reſpuit; ſed ex aliis edoctus remediis per triginta annos adhibitis, nihil amplius prodeſſe poſſe arbitrabatur. Verum haud ita reſpondit. Poſtquam 50.

die-

diebus remedium continuaverat, hæmorrhoides, urinæ ardores, conatus, doloreſve, ſenſim ita verbo hæc omnia imminuta ſunt, ut priſtina valetudo, ſumma omnium voluptate, ſibi reſtitui videretur. Urina ex hypoſtatica alba facta, alvus mediocriter laxa, vires in dies auctæ, integræ ſanitatis ſpem augebant quotidie. At *Uvæ Urſinæ* defectu in veteres ærumnas recidit. Nunc pulvis renovatur a pluribus menſibus magno cum levamento, ut mihi ſæpe narravit, cum ipſi *Uvam Urſi* dediſſem, & ita ſaltem ſe habet, ut hoc anno in Publico Lyceo Lectiones ſuas haud omiſerit unquam, maximo

mo cum ſuorum Auditorum plauſu, & utilitate.

Ex dictis videant Practici celebriores, an *Uva Urſi* in hæmorrhoidibus pertinaciſſimis malo in noſtris Regionibus haud infrequenti conveniat, nec ne.

OBSERVATIO II.

PETRUS PETROBELLI Vir Nobilis Probiſſimuſque ſanguinei temperamenti, ætate 45. annorum circiter ex Patre Lithiaſi affecto ortus, Menſe Aprilis anno 1763. gravi lumborum do-

dolore laborare cæpit. Ad plures dies, hebdomadaſve magis in dextero latere quam in lævo dolor profundus, tenſivus, preſſorius increvit, maximeque ſole ad occaſum vergente. Horripilationes, ſtupores femorum, urinæ vitia perſenſit numquam, maleolo tantummodo pedis dexteri phlogoſim per octo circiter dies, parvo obambulationis incommodo patiebatur. Sic ad Junium uſque ſine remediis pervenit, ſi unam florum Caſſiæ unciam excipias, quo tempore multis aſparagis in menſa uſus erat. Paucis inde intermiſſis diebus, urina, quæ antea ſemper pellucida, & ſecundum naturam, craſſa repen-

te, interdum ſabulo, quandoque muco viſcido imbuta, doloribus magis magiſque ſævientibus conſpiciebatur. Hac novitate perterritus, properus me convenit, rem aperit, & remedium expoſcit. Re perpenſa, Caſſiæ denuo flores, emulſiones ſaccharatas, dilutiores præſcripſi, ac inde Clariſ. Nobilique Viro *Hieronymo Treviſano* Sanitatis Patavinæ Proto-Medico, & Petrobelli Medico annuente, ut *Uvam Urſi* ſtatim ſumeret, ſuaſi. Paruit æger, nec emulſiones, quas modo indicavi, veſpere unquam omiſit. Quæ interim evenerunt, hæc ſunt. Primum a primo pulveris hauſtu paululum receſſerunt dolores, &

cre-

crebro mejendi incepit voluntas. Sabuloſæ erant urinæ, & ſenſim ſine ſenſu in melius abire videbatur. Tertia die a prandio, abſque dolore, mictuque cruento, & vomitu irregularis figuræ faſeoli magnitudine Calculum albo-rubrum excrevit. Quarta autem cum tertiana febris, a qua jam antea vexabatur, rediiſſet, *Uvam Urſi* haud amplius ſumpſit. Paucis interjectis diebus, fugata febre, cum nihil incommodi percepiſſet, paucis exceptis doloribus in lumborum regione, tametſi, ut *Uvam* denuo ſumeret, rogarem, reſpuit omnia, & vitam uſque adhuc ſaniſſimam duxit.

Nollem hic aliquis me huic Plantæ addictum jactare miracula crederet. Haud novitatis amator ſum extra veritatis limites. Scribo Patavii, & quæ his meis oculis vidi, colligo, & ſcribo, nec aliud intenſius exopto, quam aliquem ſi poſſem hoc in ſæviſſimo morbo juvare. Nec fortaſſe oggeret mihi quiſquam nimium tribuere *Uvæ Urſinæ*, quaſi omnes plerumque a Lithiaſi liberare autumarem. Abſit, ut hoc cogitem unquam. Manet mihi alta mente repoſitum, æternumque manebit, quod incomparabilis *Morgagnius* in Epiſt. Anat-Medica XL. artic. 16. ſcripſit. *Certe lapidis materia id quo*

ru-

rubro flavo nigro, aliove colore inficiatur, tum in veſica admiſceri poteſt. A qua etiam admixtorum varietate fieri credibile eſt aliam in aliis calculis facilitatem, aut difficultatem ſolutionis, ſpemque propterea iis præcidi qui remedium quærunt, quo uno æque omnes diſſolvantur. Præterea maxime eodem in capite attendendum eſt, quod *Præceptor* admonet, ſe meminiſſe *Valſalvam non ſemel querentem, confirmantemque ſe in Nobili Virgine, quæ per biennium renum doloribus vexata fuerat, remedia mutare in ſingulis paroxiſmis eſſe coactum, cumque alias prompte liberaverant, fruſtra in uſum*

revocarentur. Quod ab *Haenio* pariter *Rat. Med.* Par. V. cap. 5. alibique confirmatur. Cum enim ex experimentis *Boerhavianis Haeniani*ſ*que* notiſſimum ſit, *lapideam mineram abunde in omni corpore pro*ſ*tare*, & cum corpora omnia varios inter ſe habeant humores, qualitates, vitia, quæ a ſe invicem multoque diſcrepant, & ex quibus ſeorſum omnibus Calculos oriri extra dubium ſit, patet inde varia quoque, & diverſa cauſarum genera Lithiaſim procreare poſſe, quæ nullo modo omnia unius remedii auxilio ſanare poſſimus.

Non me latet, & aliquando cauſis externis ſuam Calculos originem de-

debere, neque experimenta *Nuchiana*, & præ ceteris *Præceptoris* Hiſtoria Epiſt. Anat-Med. XLII. art. 20. Cujuſdam Agreſtis Puellę, quæ cum immiſſet ſibi acum in veſicam illam poſtea, adnato Calculo, extrahi vetitum fuit. At pluribus aliis omiſſis, quis non videt æque omnibus, æquali modo, æquali ſolertia *Uvam Urſi* ſuum præſtare effectum minime poſſe?

Matrona Menſe Octobris anni tranſacti conſilium petiit a me, an *Uva Urſina* in gravi morbo Fratris ſui, Dyſuria maxime affecti a quamplùribus annis, aliquid præſtare poſſit. Imperfectam cum audirem hiſtoriam morbi, dubium conſilium dedi. At

cum maxime flagitaret, ut Fratris amantiſſima, ad quem ſtatim itura erat, an conveniret nec ne, an quid mali ex pulvere eveniret, praxi edoctus, auctoritateque *Haenii* Par. III. *Rat. Med.* cap. 4. reſpondi: *levamen poſſe hominibus inſigne adferri, aut ſaltem nullum poſſe nocumentum inferri* & hoc in caſu adhiberi poſſe. Quo percepto feſtinanter pulverem ſecum tulit viſura, an vitam Fratris exoptatiſſimam ſervare poſſet. At poſtquam diſceſſerat brevi intermiſſo tempore, huc, quod ſæva mors Equitem omni laude dignum e vivis ſuſtuliſſet, nuncius triſtiſſimus pervenit.

Qui

Qui Medicinam obtrectant, iis ſufficeret unus ex his caſibus, ut vires proprietateſque alicujus remedii penitus ad orcum deprimerent. Somniant ii, cum laudibus pro aliquo morbo proponi aliquod remedium intelligunt, ſeorſum omnia mala ejuſdem generis nullo habito reſpectu ſanare debere; quod ſi non evenit, in Medicum, Medicinamque ſarcaſtica voce invehuntur, ut ſi in Medici libitu, & vegetabilium poteſtate hominum vita penitus ſita ſit. Verum hominibus his, qui inepti tamquam Ranæ limoſis in aquis garrula coaxant voce, facile omnia condonanda eſſent; at quod Medici

quo-

quoque temporibus his rabido quodam certamine inter ſeipſos invehantur, hoc maxime dolendum eſt. Nam dum alicujus inventa injuriis, & calumniis contra veritatis, & naturæ præcepta irrident, condemnantque, artem, & ſeipſos deprimunt, & conculcant. Verum illuc, unde diſceſſimus, redeuntes, dum mala intra limites artis poſita ſunt, remediorum vires naturam adjuvant, & quandoque e mortis faucibus ægros eripiunt. Sed cum naturæ vires defecerint, eos amplius remedia curare nequeunt. Hic tamen dolendum, quod a quibuſdam Medicis nihil morborum conſtitutiones, accidentia, in-

tem-

tempeſtivas methodos, aliaque ejuſmodi attendentibus, optima interdum remedia abijci videamus, eo quia aliquo in caſu, in quo fortaſſe natura viribus deſtituta eſſet, effectum laudatum minime ex his experti ſint. Heu quam maxime hallucinationes ex præjudicata opinione quotidie naſcuntur. *Uva Urſi* maximum remedium eſt, attamen merito ea legenda magni *Haenii* ſunt, quæ mihi ſummo candore animi, uti & in ſuis ſemper Libris aſſolet, ſcripſerat. *Doleo interim plus fidi Uvæ Urſinæ quam oporteat: conſtanter video inutilem pluribus in caſibus, & maxime ubi cadavera docent, partes multum de-*

degeneraſſe, ut in Rat. Med. memini totius: determinato in caſu duntaxat operatur miranda.

OBSERVATIO. III.

VIR honeſtiſſimis Parentibus ortus, triginta annorum circiter, temperamenti colerico-ſanguinei, anno abhinc elapſo magnum Virum *Morgagnium* adiit, ut pluries antea fecerat, pro adverſa ſua valetudine conſulenda. Profeſſor illuſtris, ac ſi quis eſt, probiſſimus, cum plurima remedia attendiſſet, quæ huic Viro Medici ſæpius incaſſum præ-

ſcri-

ſcripſerant, atque illa quæ pariter ipſe annis tranſactis commendaverat, reſpuens alia ejuſdem generis præſcribere, miſit illum ad me, ut ex hiſtoria morbi ſui, an *Uva Urſi* conveniret, viderem. Malum, ut æger mihi retulit, quo tunc magis quam cæteris vexabatur, hæmorrhoides cecæ erant, ſcilicet ex hæmorrhoidibus dyſuriam, ſtranguriamque, quibus torquebatur, deducebat. Haud raro ex ſummo mejendi deſiderio, cum ardore, & pruritu evenerat, ut cum urinam libere effundere non poſſet, ſtrato dies, noctesque procubuerit, interdum ad menſem uſque, donec ea in conſtitutione guttatim me-

mejendo aliquid ipſi perſentire levaminis videretur; Dolor præterea aderat in uretra, prope veſicæ collum conſtans, ex quo magis, dum urinam effunderet, torquebatur. Aderat denique & quædam luis venereæ latitantis prægreſſæ ſuſpicio, cum jam antea haud ſemel ab ipſa affectus fuiſſet. His omnibus mature perpenſis, malum potius in uretra eſſe, ac in humorum dyſcraſia, quam ab hæmorrhoidibus pendere judicavi. Hanc in ſententiam præter ea, quæ dicta ſunt hactenus, nos ſequentia confirmabant. Parum enim ipſe in egerendis fæcibus dolore percellebatur, qui certe ſi hæmorrhoides in-

ter-

ternæ mala, quæ ſuperius retuli, procreaſſent, in egeſtionis momento ſummis corriperetur doloribus, quod raro aut nunquam eveniebat. Deinde malum hoc tantummodo ingruit, poſtquam a virulenta Lue afficeretur, adeo ut inde apertiſſime conſtet, hæmorrhoides potius effectum morbi, quam cauſam extitiſſe. Verum quin & hæ in conſenſum cum uretra adductæ aliquando egregium torquerent Virum, haud dubitavi, maximeque cum innumeræ ſint obſervationes, præter illam, de qua nos egimus primo loco, ex quibus evidentiſſime ex hæmorrhoidibus dyſuriam, ſtranguriam, iſcu-

riam-

riamque pendere conſtet. Hinc ergo ratione omni malum hoc a lue venerea, ac urinæ vitia ab ulcere in uretra hærente tantummodo ducentes, cum *antivenereis* ſæpius ac cum hydrargyro curatus eſſet, ut denique *Uvam Urſi* ſumeret, conſilium dedi. Hoc in caſu *Haenii* monitum ſecuti ſumus, qui Part. III. *Rat. Med.* cap. IV. inquit, ſi *adeſſet nonnulla luis venereæ ſuſpicio, juvit hæc methodus, ſcilicet Uva Urſi, modo prudens Mercurii uſus interpolaretur*, quod nos, cum paulo antea adhibitus eſſet, haud perſcripſimus. Sic habito conſilio uncias tres ipſi pulveris dedi, ac quomodo

ſu

ſumeret ſcilicet ſemidrachmam quotidie perſcripſi. Paucis inde tranſactis diebus Patavio receſſit: & ad Patriam ſuam ſe contulit. De hoc honeſtiſſimo Viro ſollicitus, proceſſu temporis ſæpius de ejuſdem valetudine quæſivi, ſed tunc pauca, æque ac incerta reſcire potui. Verum diebus circiter quinquaginta tranſactis, cum ejus amicus, fide digniſſimus, veniret ad me, ac pro ipſo *Uvam Urſi* denuo expoſceret, interrogatus, quid novi eſſet de ægroto noſtro, eum aliquanto melius ſe habere reſpondit. Quod cum audiſſem, ſumma cum voluptate pulverem ipſi dedi, rogavique, ut impo-

ſterum aliquid mihi de *Uvæ Urſinæ* effectu enunciaret. At incaſſum; nam, ut a Parentibus ejus humaniſſimis multo poſtea reſcivi, cum, rēmedii pertæſus, ad priſtinam vivendi licentiam rediiſſet, recidit brevi etiam in priſtina morborum genera, quibus utrum in præſentia torqueatur, non ſatis mihi compertum eſt.

OBSERVATIO IV.

PETRUS TORESANI honeſtus Vir alienigena, ſed nunc Patavii degens a quamplurimis annis, temperamenti melancholici, quadragenarius, ex Patre arthritide affecto ortus, annis abhinc quinque, ſtranguria laborare cœpit. Is antea, paucis exceptis arthriticis doloribus, conſtanter firma valetudine fruebatur. Primo ſtranguriæ incurſu neglecto, integrum annum abſque aliquo remedio tranſegit. At huic malo ſu-

perveniente dyſuria cum nephriticis doloribus, tunc medicum in auxilium vocavit. Urina, quod nunquam antea animadverterat, muco tantummodo viſcido imbuta conſpiciebatur. Paucis a Medico tunc præſcriptis cum decoctione virgæ aureæ, quam unius anni ſpatio ſingulis diebus ſumpſit, aliquo primis in menſibus cum levamine, biennium inconſtanti valetudine tranſegit. Hinc ſymptomatibus pedetentim auctis, ac præter mucum aliquid arenæ urina exhibente, cum dyſuria, & interdum iſchuria, conſilium denuo a Medico expopoſcit. Hic cum hæc omnia audiſſet, de calculo veſicæ ſuſpi-

ſuſpicatus, petiit ab ægro, ut ſe examinandum, ope catheteris, præberet. Annuit; verum cum pſeudolithotomus operationem inſtitueret, ac cum cathetere ad eam uretræ regionem perveniſſet, quæ ſurſum ad veſicam vergit, impetu magno facto adverſus uretram, eam læſit, ſic ut plurimas ſanguinis guttas effunderet; ex quo ſummis percitus doloribus æger continuo juſſit, ut catheterem detraheret; quo ſtatim facto, irritis poſtea quibuſcumque conſiliis, haud amplius monitis Medicorum obtemperavit. Hinc quotidie in pejus ruens, ac antedictis ærumnis, cum tranſacta hyeme, præ-

ter pondus aliquod ad perineum, ac ſpaſticam ad anum irritationem cum urina pure, arena, cruoreque imbuta, febris etiam identidem ſuperveniſſet, ſe perditum hominem quotidie eſſe proclamabat. Hoc in ſtatu die 20. Martii anno 1764. me convenit, ac mala, quæ ſuperius retuli, exacte deſcripſit.

Calculo veſicæ urinariæ hunc virum laborare, præter ſummi *Hippocratis* auctoritatem Sect. 4. Aphor. 79., aliorumque magni nominis Medicorum, præcipueque *Joannis Junckeri*, qui in ſignis morborum tradendis, fere omnium accuratiſſimus eſt, ſymptomata ſatis aperte demon-

monſtrabant, convincebantque. Nec mirum, nam cum ex Patre arthritide affecto oriretur, nihil inde facilius, quam quod & filius poſtea lithiaſi eſſet obnoxius. Hanc in ſententiam facile quiſque adducetur, ſi ea, quæ *Haenius* in ſententiæ confirmatione *Adami* Par. V. Cap. 5. §. 6. abunde profert, attente ponderabit.

Hinc tametſi jure optimo de valde labefactata ejus valetudine, atque de partium degeneratione timerem, & ipſi *Uvam Urſi* præſcripſi, dedique. Sperandum minime erat, ut a lithotomo ſe adjuvari permitteret, cum vel a ſolo catheteris no-

mine maximopere abhorreret. Primis diebus cum ℥. 1. *Uvæ Urſinæ*, quam mane ſumpſerat, opiata veſpere miſcui, ut dolores in mingendo acerrimos, ac nephriticos, a quibus conſtanter vexabatur, temperarem. Ea, quæ illius cruciatus fovebant, prohibui, ac quæ convenirent, maxime flores Caſſiæ recentes, pro alvo adſtricta præſcripſi. His intellectis abiit, ac tantummodo poſt menſem reverſus eſt. Nihil, præter dolores, ex ejus ærumnis immutatum fuit, atque omnia eodem in ſtatu erant. Dolores diminuebantur, ſed hanc diminutionem, potius quam ab *Uva Urſina*,

ab

ab opio deducebam. Hoc tantummodo boni erat, quod malum in deterius minime abiverat. Hinc præter ℨ. 1. pulveris, quam mane hauriebat, decoctionem *Uvæ Urſinæ* perſcripſi, ac veſpere ut alteram Drachmam pulveris ſumeret, juſſi. Quantum intra quatuor menſes ab hac methodo juvaretur, ferme incredibile eſt. Nunc equitat, vehitur rheda abſque incommodo; quod facere his ultimis annis nunquam potuerat. Dolores, ad perineum ponderis ſenſus, dyſuria, iſchuria evanuerunt, ita ut modo perinde ſe habeat, ac ſi nunquam hoc malo antea correptus fuerit. Urina tantummodo mu-

co aliquo imbuta conſpicitur; arena vero omnino deeſt; Pulverem ſemel in die nunc haurit. Summis precibus rogavi illum, ut catheterem, an calculum adhuc in veſica gereret, ſe explorari ab excellenti Lithotomo permitteret. Verum nimis mali memor, quod antea ab hac operatione expertus fuerat, non annuit.

OB-

OBSERVATIO V.

MULIER ſex & triginta annos nata, tenerrimaque corporis conſtitutione prædita, pluribus ſæpe obnoxia malis, tandem in gravem veſicæ morbum incidit. Non omnia hujus recenſemus mala, quia nimis brevitatis excederent limites; majora hic tantummodo curſim attingimus, ex quibus percipere facile ſit, pleraque alia, quæ omittuntur, tamquam effectus ex his eveniſſe. Puella adhuc, cum nondum octa-

ctavum attigiſſet annum, confluentibus variolis correpta, nuda e lecto ſurgens, ſe aeri frigidiſſimo expoſuit, ſororem vocitans, quæ abierat. Hinc cum ſtatim variolæ retroceſſiſſent, paulo poſt epilepſia afflicta fuit. His cum ſæpe repetitis inſultibus, irrito quocumque remedio, ad duodecimum ætatis annum pervenit. Tunc, cum menſtrua jam incępiſſent, ab epileptica affectione liberata, gravi corripitur pertinaci hemicrania. Quatuor, & amplius annos quotidie veſpere acerbius, per intervalla, hoc malum tulit. Menſes interim ipſi defuerunt ætate ſexdecim annorum, ac cum ab agyr-

ta

ta quodam curaretur, ferme incredibile eſt quantum ſanguinis ab ipſa detraheretur; ſic ut inde dyſpnœa correpta cum pedum oedemate quotidie malum in pejus rueret. His ſucceſſit febris continua; ſed cum Domi pro rerum inopia haud amplius Medicum accerſere potuiſſet, Noſocomium petiit. Hic tantummodo, curata febre, domum reverſa eſt. At, ineunte Autumno, anno ætatis circiter vigeſimo quinto, cum ab hemicrania nihil amplius torqueretur, in gravem pulmoniam incidit. Hinc denuo in Noſocomium reverſa, poſt menſem a pectoris malo libera evaſit; ſed pedum oedema

ni-

nihil immutabatur, neque menſes amplius profluebant. Pulmoniam inde ſingulis annis experta, totidemque curata ad ętatis annum trigeſimum pervenit. Tunc, ſede mali mutata, pulmonia in inteſtinorum dolores graviſſimos converſa eſt. His pręcipue vexabatur noctis tempore, peculiariterque cum tempus mutationibus proximum eſſet. Muſcus his in ſedandis prę cæteris remediis magis profuit, atque opiata, quod prędtiterant ſemel, poſtea non amplius pręſtabant. His variis agitata malis, denique jam trigeſimo quinto ætatis anno ineunte ſummis repente in mingendo doloribus percita,

ta, pedetentim inde ab inteſtinorum malo liberata fuit. Pubes, vaginæ labra, interfæmineum plogoſi ab initio afficiebantur; verum, paucis diebus elapſis, dolor dum mingeret acerrimus manſit, externa evenuit phlogoſis. Urina hoc in primo morbi incurſu naturalis erat, at poſtea cum aliquibus ſanguinis guttis, ac materia puriformi cum albo profluente fluore conſpiciebatur. Hoc in rerum ſtatu, quidquid adhibitum fuit, irritum ceſſit; atque muſcus, qui aliis in doloribus profuit, nihil hic præſtitit. Tam fætida ejiciebatur Urina cum nigro ſedimine, ut, dum matula retineretur,

tur, nemo poſſet ad cubiculum appropinquare. His in ærumnis, quod mirandum, febris minime aderat, ideoque Noſocomium adire ipſi pro ipſius loci veteri lege vetitum fuit. Tunc ab ægræ quadam propinqua rogatus, ut fæminam miſerrimam inviſerem, perlibenter annui. Obſtupui, cum mulierem hanc primum viderem, nam ab emaciata, ac livida facie, atque oculis fixis mihi potius cadaver, quam vivens videbatur. Orbata ſomno, appetitu dejecto, ſiti urgente, doloribus conflictata, preces ſubmiſſa voce (nam vocis ſonum vix audiebam) Deo mittebat, ut e vivis ipſam tolleret.

Tunc

Tunc verbis, quibus potui, infelicem ſolatus, cum remediorum nullus eſſet locus, tantummodo curavi, ut haberet, unde optima ſibi conficeret juſcula, viresque, ſi fieri poſſet, amiſſas recuperaret: Hinc per intervalla cardiacis præſcriptis, tantum obtinui, ut intra viginti dies ſic ipſi vires reſtituerentur, ut pro veſicæ malo, a quo certe vexabatur, *Uvam Urſi* præſcriberem. Pulveris ſemidrachmam, quam primum in juſculo dedi, temporis progreſſu, uſque ad tres drachmas auxi ſummo cum patientis levamine. Quod in obſervatione tertia Sapientiſſimi *de Scovolo* ac in ſecunda no-

ſtra adnotavimus, *Uva Urſi* minime hac in muliere præſtitit; nam cum in iis diuretica fuiſſet, huic alvum ad plures dies valde laxavit. Urina poſt tres menſes cum pauciſſimo emittebatur dolore, ac paulatim puriformi materia, odoreque caruit. Tunc e lecto ſurgens, victum inde manibus ſuis ſibi acquiſivit. Verum neque dyſpnœa, neque pedum oedema, neque menſium defectus immutabantur. Pulverem quotidie ſumpſit per quinque circiter menſes, ſed inde remedium pertæſa, cum nihil, aut parum a veſicæ malo torqueretur, abjecit illud, mihi parentibuſque ſuis ſæpe teſtata, ſe toto

vitæ

vitæ ſuæ tempore nunquam melius habuiſſe, quam modo ſe haberet. Sed, cum anno tranſacto, ruri eſſem autumni tempore, in urbem deinde reverſus, maxima cum moleſtia intellexi, eam ineunte Novembris menſe, Febre gravi correptam tribus in diebus e vivis migraſſe.

Hæc obſervatio cum ex pluribus ſit conjuncta malis, ad plurimas nos animadverſiones adducit. Primum certe epilepſiam, ac hemicraniam a variolis ob aeris frigus retrocedentibus eſſe deducendas, non eſt cur dubitemus. Frigus certe cutis meatus ita coarctat, conſtipatque, ut nimis facile ſit intelligere, materiam

varioloſam, quæ circumferentiam tenebat, ad centrum inde deductam eſſe. Hinc in eas partes, in quas facilius determinatur, impetum faciens quamplurima mala, ac perſæpe mortem producit. Huc monitum de ſanguine agentis *Hipp. Coac.* 20. ſpectat: *Qui ſtatis temporibus ſanguinem profundunt, ſi loco non profuderint epileptici moriuntur*. Quod haud tantummodo de ſanguine eſt intelligendum, verum etiam de pluribus aliis excretionibus, puta petechiis, miliaribus, variolis, exanthematibus omnibus, in quibus natura (ut verbis utar *Lud. Dureti in Coac. Hipp.* loc. cit.) *abſoluta pe-*

rio-

riodo collectionis ab oppreſſione excitata, & proritata, colligit ſe ad excluſionem ſupervacanei per loca comoda; quod ſi ab aliquo eventu hęc naturæ libera excretio impediatur, refluxus, & palindrome, maximo ægrorum periculo accidit. Febrem, cœcitatem, & epilepſiam, ex ſcabie ſuppreſſa, productam teſtatur *Sennertus in Paralipom. pag.* 176. *Sebizius* pariter ac *Hagendornius cent.* 1. *hiſtor.* 1x. & *M. N. C. dec.* 1. *anno II. obſer.* 213. idem in Muliere docuerunt. *Sæpe obſervatur*, inquit præclaris. *Swietenius* in com. aphor. *Boer.* 1075. *paroxiſmum epilepticum in variolis, morbis exanthe-*

maticis, in febre miliari, petechiiſque, antequam in cute appareant hæc exanthemata: quæ ſi ſubito retrocedant, novi inſultus epileptici ſequuntur, donec omnis materia morboſa ad cutem depoſita fuerit. Verum hic maxime præ omnibus eſt adnotandum, quod *Preceptor Epiſt. Anat-Medica* XLIX. art. 30. animadverterat. Cum enim ipſe advocaretur ad Principem Virum, qui repente graviſſimo inſtar apoplectici inſultu correptus fuerat, quærens unde inſultus ille ortus eſſet, narravit ipſi Medicus Principis, *eryſipelas non multis ante diebus in facie apparuiſſe. Verum aeris fortaſſe injuriis; erat enim Autumnus A.*

1729.

1729. *æger autem magis de ſuis Epiſcopalibus muniis, quam de ſe ſollicitus, nunquam decumbere voluerit, neque intra cubiculum ſe continere; introrſum repulſum, de improviſo evanuiſſe*. Quæ obſervatio ſi cum noſtra comparetur aliiſque quamplurimis, conſtat evidentiſſime, aut ab aere, aut a quocumque errore nihil pejus in morbis inveniri quam a recto ſuo tramite naturam divergere, cum e contra illam ſuis in conatibus adjuvare, ut per loca conferentia ea ducat, quæ ducenda ſunt, ut etiam *Hipp.* animadvertit, optimum ſit. Hinc cum ex aere, noſtra in obſervatione, variolæ re-

troceſſiſſent, ac mala quæ ſuperius retulimus procreaſſent, admonet nos, ne facile nimis in ſententiam præcl. *Sydenham* eamus, cum ipſe minime approbet, quod Medici, variolarum febre laborantes, ante quartam lecto adjiciant. Quæ res cum in Anglia fortaſſe ſuum habeat locum, hic, experientia teſte, quam plurimos occideret, ſi pueri, aut viri, in quos ingruunt varioloſæ febres, extra lectum detinerentur. Sed quantum ab hoc Clar. Viro diſcedo, tanto magis cum ipſo illos condemno, qui ab initio febris præcedentis variolas, ægros cardiacis, cubiculis bene occluſis, ſtraguliſque onuſtos ſa-

nare ſtudent. Verum, ad noſtram obſervationem redeundo, cum præter omnem dubitationem ſit mala, quæ hanc mulierem affecerint, aliam haud cauſam agnoviſſe, præter variolosum miaſma in ſanguine oberrans, hinc fortaſſe optima hoc in caſu aliiſque ſimilibus variolarum Inſitio fuiſſet, ut denuo ad circumferentiam cauſa mali revocaretur.

Sed, his omiſſis, magis attendenda ſunt, quæ ipſi evenerunt poſtquam ſibi menſtrua defecerint, ſive potius poſtquam illam nimiam ſanguinis detractionem paſſa fuiſſet. Heu quam multos hodie hæc de ſanguine præter modum detrahendo

præ-

præjudicata opinio ægros de medio tollit. Anno 1760. fortuito in Virginem incidi annum decimum octavum agentem, gracilioris corporis habitus, ægram febri tertiana duplici, cum capitis dolore. Huic initio morbi ter phlebotomiam quidam medicus inſtituerat incaſſum, ac cum paulo poſt tempus menſtruorum adeſſet, nec effluxiſſent, denuo ſanguis extractus fuit. Quod cum feciſſet abſque ullo patientis levamine, immo recrudeſceret malum cum difficili reſpiratione, denuo ad ſanguinem confugit, ac quo magis dyſpnœa augeretur, eo magis ſanguinem detrahebat. Atque ita pergens, cum

ex

ex reiterata ſæpius phlebotomia, ut fluerent menſes expectaret cum mali diminutione, effecit, ut menſis ſpatio plus quam trigeſies ſanguis detraheretur. Hinc pedum crurumque oedemate correpta, viribus deſtituta, erecta ut reſpirare poſſet cervice, jamque omnibus confectis, quæ in morituro Eccleſiæ Catholicæ cultore fieri ſolent, mortem præ foribus adſtantem pertimeſcebat. Hoc in conclamato ſtatu mæſtiſſimi, qui aderant parentes, meum conſilium poſcunt, mihique denunciant, quod nuperrime Medicus (haud amplius reverſurus) juſſerat, ut ſi denuo dyſpnœa magis ingraveſceret, venam

nam iterum tunderent. His intellectis, pauca reſpondi, ſcilicet actum de eorum filia iri, ſi alias phlebotomiam inſtitui permitterent. Quod cum intellexiſſent, ac ſancte ſervaſſent, altera die venerunt ad me exorantes, ut denuo ad ægram, quæ me requirebat, adirem. Adii, & tametſi pluries a gravi dyſpnœa correpta mox fuerit, nunquam tamen ſanguis emiſſus eſt. Aucta enim ob ſæpius repetitam venæ ſectionem ex male converſis in ſanguinem alimentis craſſioris ſeri copia, pulmones afficiebantur: itaque quo plus ſanguinis detrahebatur, eo magis ægra morbo affligtabatur. Hinc cardiacis, anale-

pti-

pticiſque recreata, ſolo lacte cum decocto hederæ terreſtris, ac tuſſilaginis admixto intra duos menſes priſtinæ ſanitati reſtituta fuit. Mulier hæc filia cujuſdam Militis eſt bene merentis, qui hujus Urbis Portis aperiendis inſervit.

Quidam fama tantummodo, & nomine Medici totam ſummo ægrorum damno in morbis curandis ſpem in venæ ſectione ponunt, ac cum in quibuſdam cronicis quid ſibi amplius faciendum ſit, minime conſtet, tanquam ad ſacram Anchoram confugientes ſanguinem fundunt, quo nec opinantes illud, quod præcavere autuma-

bant,

bant, periculum advocant, majuſque faciunt. Hi ex auctoritate *Friderici Hoffmanni*, ut diſcerent oporteret *in ſanguine vitam*, *&* *corporis noſtri robur contineri*, *quo effuſo omnis corporis*, *&* *animæ operatio ceſſat*, *in cujus circulationem naturam illam cui tantas merito adſcribimus in curando*, *&* *conſervando corporis vires adeſſe*, *qui in morbis præſertim febribus adauctas ſtaſes*, *&* *ſtagnationes humorum removet*, *ſpaſticas ſtricturas partium aperit*, *humorum tenacitatem diſſolvit*, *eorumque nimiam quantitatem motu imminuit*, *&* *per colatoria omnem ſuperfluum excludit*. Utinam his omni-

mnibus animadverſis beneque perpenſis impoſterum ſanguini parcerent. Profecto dyſpnœa, pedum oedema, ac pleraque alia mala, quæ mulieri primæ advenerunt, poſt nimiam ſanguinis detractionem, ab ipſa duxerunt originem; quod & in altera adveniſſe minime eſt dubitandum. Labefactata enim a ſæpe repetita venæ ſectione natura, ac viribus impar ad criſim optimam producendam eo amplius humorum ſtagnationibus, & tenacitati anſam præbet, quæ fortaſſe ea quæ nocent ex corpore eliminaſſet. Proh error! menſium fluxus ad malorum diminutionem expectant urgentque, dum

in-

interim ſanguinem ipſis ferme totum exhauſerunt. Hinc Boer. in ſuis Prælect. Acad. §. 1233. *magnus error eſt omnes morbos puellares a defectu menſium venire: cum contrario ordine ideo deficiant menſes, quia morbus adeſt: Tolle morbum, redibunt menſtrua*. Sed cum nimis ſimus a recta via divagati, nunc ordo poſtulat, ut denique ad ultimam obſervationem deveniamus.

OB-

OBSERVATIO VI.

JUVENIS, ex Fullonum arte, viginti quinque circiter annorum, temperamenti cachectici, poſtquam biennio tranſacto, virulenta gonorrhœa laboraverat, dyſuria cum nephriticis doloribus correptus eſt. Adverſus hoc malum varia utiliter adhibuit remedia; verum cum pro fortunarum inopia fullonia urgere opera cogeretur, nunquam firmam valetudinem acquiſivit. Urinam cum filamentis quibuſdam ac muco præditam reddebat. Hinc

per annum magis minuſve vexatus, ac quandoque Bacco nimis addictus, voluptatibuſque malum neglexit. Tunc ſenſim viribus mali eundo adauctis, cum acerrimis in mingendo doloribus, conſilio cujuſdam Chirurgi, conſerva caſſiæ *Donzelli* ab initio aliquo cum levamine utebatur. Verum paulo poſt, malo veſicæ flatibus graviſſimis, doloribuſque in inteſtinis adjunctis illam omittere coactus fuit. Quam rem cum ego ſpeciatim anno tranſacto in Matrona non minus generis nobilitate, quam virtutum ſplendore clariſſima, quæ ex hæmorrhoidibus in gravem iſchuriam inciderat, animadvertiſſem, ea mihi in men-

tem, quod olim ex Cl. *Ramazzino* adnotaveram, revocavit: *Caſſiam*, inquit, *laudant nonnulli in alvi adſtrictione ad aliquot drachmas; at caſſia non tam innocua eſt, ut illius uſus non ſit ſuſpectus; flatuoſa enim eſt & ſtomacho parum amica; idcirco Ballonius in renum & veſicæ affectibus, ſive purgato, ſive impurgato corpore, caſſiæ uſum omnino improbat, & viroſitatem quamdam in illa agnoſcit. Hanc pariter damnat* Faloppius *noſter*, Joannes Beverovicius *in lib. de renum & veſicæ calculis*, Ludovicus Nonnius *in Epiſt. ad eumdem* Beverovicium, *& complures alii*. Hinc cum malum huic remedio minime cederet,

ret, temporis progreſſu, præter mucum, etiam arenoſa urina, ac interdum a nimio motu ſanguinolenta conſpiciebatur. Hac in conſtitutione Menſe Aprilis anno 1764. febre tertiana corripitur. Per plures dies hanc pariter neglectam tulit, verum cum vires ipſum deficerent, lecto ſe addixit. Tunc rogatus acceſſi ad eum die vigeſima prima menſis antedicti. Febris cum horrore, & capitis gravitate prodibat. Urina cum parva arenæ quantitate, ac aliquo muco conſpiciebatur, cæterum naturali colore prædita. Dolores in mingendo, prope febris acceſſionem acerrimi erant, ſic ut interdum vomitum exci-

citarent: at reliquo diei noctiſque tempore multo mitiores. Hinc primum alvo leviter laxata, ac deinde repetitis clyſteribus apperitivis demulcentibus, operam dedi, ut febris imminueretur. Pulſus debilis, ac parum renitens, venam tundere vetebat. Verum cum his febris parum aut nihil ceſſiſſet, illam China Chin. profligavit. Sic a febre curatum, a nephritide, ac malo pariter veſicæ illum curare ſategi. Quapropter *Uvam Urſi* die octava Menſis Maji ſumere incæpit. Illi præſcripſeram pariter, ut ne nimis defatigaretur, nec amplius Cauponam adiret; nam nec Medici conſilia, nec remedia diſſolu

te viventi prodeſſe poſſunt; optime enim Hipp. *nec ſolum ſe ipſum Medicum oportet præſtare ut faciat ea quæ conveniunt, ſed & ægrum, & aſſidentes, & exteriora.* Quæ cum adamuſſim primo in menſe ſervaſſet, ex veſicæ malo multum levabatur. Dolores in mingendo vix aderant, nec ſi muci parum excipias, quidquam aliud præter naturam in urina erat. Sed regiminis impatiens cępit iterum cum ſociis ſuis cauponas frequentare, & ad extremam uſque ebrietatem ſeſe vino ingurgitare. Hinc recruduit malum, quod cæteroquin intra quindecim circiter dies, in eumdem ſtatum ſe redegit

in

in quo erat antequam inebriaretur. *Uvam Urſi* tametſi gratis habeat, nihilominus, cum minus a malo torquetur, negligit; hinc nunquam perfecte ſanus evadit. Die extrema Menſis Octobris, vocatus venit ad nos alacer, enuncians ſe vix aliquid in mingendo pati, & ſane, cum ſtatim in altero cubiculo minxiſſet, ferme nihil muci in urina conſpiciebatur.

Hæc ſunt, quæ his ultimis annis de *Uva Urſina* hic obſervare potui, quæ tametſi haud multa ſint, attamen ſi cum obſervationibus, quas meis præpoſui, conjungantur, comprobant manifeſtiſſime, & noſtris in

regionibus *Uvam Urſi* ſummum re-
medium eſſe, ut recte admonet lau-
datus *Haenius* in lithiaſi, æque ac
in pluribus aliis Uropojecticis mor-
bis, atque in hæmorrhoidibus, falli-
tem cum urinæ excretionem diffi-
ciliorem reddunt. His tamen obſer-
vationibus & alias adjungere poſ-
ſim; verum cum illi, quibus pulve-
rem dedi pro malo veſicæ, abſint;
ac quæ ab iis per nuncios poſtea
accepi, minus certa ſint, ea potius
conſulto omitto, quam incerta Le-
ctoribus obtrudam.

Raro hic de lithiaſi eſt conque-
rendum, ideoque haud multas de
hoc malo obſervationes colligere poſ-
ſum.

Tab: I.

Uva Urſi

Tab: II.
Vacinium
ſive Vitis Idæa.
B
A
C
D
E

ſum. Quam rem inter alias, etiam antea animadvertit accuratiſſimus Pręceptor in Epiſt. Anat-Medica XLII. Art. 17. his verbis. *Quod alias huc diſectiones non addam eorum quibus ſine externa cauſa lapis in veſica concreverit, haud tibi erit mirum, qui ſcias maximam a me vitæ partem in hac regione ductam eſſe ei morbo quam rariſſime obnoxia. Quod hic alii vinis, alii aquis, alii utriſque eſſe tribuendum cenſent*; neque hæc verba tantummodo, ſed cætera omnia quæ de Calculorum productione eodem in Articulo eruditiſſime conſcribuntur, ſunt attendenda. Hinc rariſſime evenit, quod nuperrime

Me-

Medico, ac Chirurgo præſtantiſſimo *Antonio Gambarotto* Publico Profe- ctori accidit. Dum enim Cadaver cujuſdam hominis a lithiaſi confecti perluſtraret, in ejus veſica duos Calculos, unum unciarum trium cum dimidio, alterum unciarum pariter trium, ac drachmæ unius invenit. Quos Calculos tophaceos, alboſque ac pariter ovali figura præditos eſſe apud ipſum vidi.

Verum ut finem brevi huic Opuſculo imponamus, *Uva Urſi* nunc utor aliis in caſibus, quos impoſterum (quidquid boni, aut mali præſtiterit) obſervationibus hiſce fortaſſe adjiciam. Faxint interim Cælites,

tes, ut pro humani generis bono, ubique ſimpliciſſimum hoc remedium abſque invidorum livore accipiatur, ac ubique laudatos effectus præſtet.

TABULÆ PRIMÆ
EXPLICATIO.

A. Calyx cum ſtylo.

B. Calyx cum corolla.

C. Germen cum ſtylo.

D. Bacca.

E. Semina ut ſua conſpiciuntur in ſede.

F. Semen ſeorſum pictum.

TABULÆ SECUNDÆ

EXPLICATIO.

A. Calyx cum Stylo.

B. Calyx cum Corolla.

C. Fructus.

D. Fructus per medium ſectus, ut ſemina in ſua naturali ſede conſpiciantur.

E. Semina ſeorſum picta.

FINIS.

NOI

NOI

RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del P. *Franceſco Antonio Mantoa* Inquiſitor Generale del Santo Officio di Padova nel Libro intitolato *De Uva Urſina ejuſque, & aquæ Calcis, vi Lithonthryptica novæ animadverſiones, experimenta obſervationes Michaelis Girardi Medici Phyſici MS.* non v' eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi concediamo Licenza a *Franceſco Conzatti* Srampator *di Padova* che poſſi aſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Publiche Libtarie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 5. Decembre 1764.

(Angelo Contarini Proc. Riff.
(Alvise Vallaresso Riff.
(Francesco Morosini 2. K. Proc. Riff.

Regiſtr. in Libro a Car. 223. al Num. 1318.

Davidde Marcheſini Seg.

50 frs